

Әл-Фараби атындағы
Қазақ ұлттық
университеті

QAZAQ UNIVERSITETI

Апталық
1948 жылдың
20 сәуірінен шыға
бастады

№20 (1802)
15 мамыр
2021 жыл

www.kaznu.kz

facebook.com/KazakhNationalUniversity

vk.com/kazuniversity

instagram.com/KAZNU_FARABI

Бірлесе жұмыс істеуге ниетті

Әл-Фараби атындағы
ҚазҰУ-дың Басқарма
Төрағасы – Ректоры
Жансейіт Түймебаев
Конфессияаралық және
өркениетаралық диа-
логты дамыту жөніндегі
Н.Назарбаев орталы-
ғының Басқарма төраға-
сы Болат Сәрсенбаевты
қабылдады.

Тараптар мәдениеттер мен өр-
кениеттердің рухани бірлігі мәсе-
лелерін талқылай келе, өзара ын-
тымақтастық туралы келісімге
келді.

Сондай-ақ жүздесуге Н.Назар-
баев орталығы негізінде жұмыс
істейтін Діни ахуалды талдау
және діни сараптама институ-

тының басшысы Ержан Байбол
қатысты.

Ынтымақтастық аясында діни
зерттеулер бойынша өзара ақпарат
алмасу, орталықта студенттердің тә-
жірибеден өтуі сынды мәселелер
талқыланды.

Әйгерім ӘЛІМБЕКОВА

Білім және ғылым министрі Асхат
Аймағамбетов өз facebook парақшасында
жаңа оқу жылында жоғары оқу орында-
рында магистратура мен докторантураға
түсудің жаңа ережелерін ұсынды.

АКАДЕМИЯЛЫҚ АДАЛДЫҚ – НЕГІЗГІ ҚАФИДАТ

ДОКТОРАНТУРАҒА ҚАБЫЛДАУ

Биыл докторантураға түсу емтихандары да
ҰБТ-ға қойылған талаптар негізінде және Ұлттық
бірыңғай тестілеу жүргізілген пункттерде өтеді.

Бұл бізге «ректорлар тізімі» деген алыпқашпа сөзді
және осындай тәуекелдерді ұмытып, докторантураға
ең мықты және лайықты үміткерлердің оқуға түсуіне
тиісті жағдай жасауға мүмкіндік береді деп ойлаймын.

Әссені және басқа да тапсырмаларды компью-
терлер мен бейнекамералардың алдында отырып
жазатын болады.

МАГИСТРАТУРАҒА ТҮСУ

Өткен жылы біз магистратураға түсушілердің
емтихандарын пилоттық режимде электрондық
форматта қабылдадық. Оқуға түскен азаматтар емти-
ханның, расында да, әділ түрде өткенін айтып жатыр.
Биыл бұл жұмыс жалғасын табады. Бұдан былай
магистратураның емтихандары осы форматта өтеді.

Министр болып тағайындалғаннан кейін бірден
педагогтерге арналған Ұлттық біліктілік тестілеуді
қағаз форматынан электрондық форматқа көшір-
геніміз естеріңізде болар. Осыған байланысты тес-
тілеуді жақсы тапсырған адамдардың саны бір-
ден бірнеше есе қысқарғанына қарамастан, бұл
жүйе сыбайлас жемқорлық пен көшіріп алу тәуе-
келдерін азайтуға мүмкіндік берді. Бұл бағытта-
ғы жұмыстың әлі де жетілдірілетін тұстары бар
екенін білеміз. Осылайша олимпиадаларды, ҰБТ-ны
ұйымдастырудан бастап, магистратура мен докто-
рантураға түскенге дейінгі барлық процесті элек-
трондық форматқа көшірдік. Осындай жаңашыл-
дықтар арқылы әділдік пен ашықтыққа бағытталған
бастамаларымызды жүзеге асырып жатырмыз.
Ашықтықты және нақты бәсекелестікті қамтамасыз
ете отырып, білім беру жүйесіне деген сенімді де арт-
тырамыз.

Әділдік, ашықтық, академиялық адалдық – бұл
біздің жұмысымыздағы негізгі қағидаттар.

Заманауи теннис орталығы ашылды

Әл-Фараби атындағы
Қазақ ұлттық университе-
тінің спорт кешенінде
«Жан досым» атты
заманауи теннис орталығы
ашылды.

Соңғы үлгідегі жабық
орталықта алты корт және
165 көрерменге арналған
трибуна бар. Алаңдар
төсеніші Халықаралық
теннис федерациясы
бекіткен әлемдік талаптарға
сай келеді.

федерациясының вице-президенті
Юрий Польских, жоба инвесторы
Ерлан Қожасбай, кәсіпкер Арманжан
Байтасов қатысып, құттықтау сөз
сөйледі.

ҚазҰУ басшысы Қазақстанның
Тұңғыш президенті – Елбасы Нұр-
сұлтан Назарбаевтың көптеген

спорт түрлерімен, соның ішінде
тенниспен белсенді айналысқанын
атап өтті. Тәуелсіздіктің 30 жылы
ішінде спорт саласына, соның
ішінде теннис ойынының дамуына
ұдайы көңіл бөлгеніне тоқталды.

Жалғасы 2-бетте

Базбек ДАВЛЕТОВ:

С радостью
принял
приглашение
КазНУ

3

Жас
ғалымдардың
өлеуеті
жоғары

5

ҚазҰУ-дың Жерді
қашықтықтан
зондтау орталығы

тиісті құрылымдар мен өңір
басшыларына көмек көрсетуге дайын

6

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің Басқарма Төрағасы – Ректоры Жансейіт Түймебаев олимпиада чемпионы Дмитрий Баландинмен жүздесті.

ОЛИМПИАДА ЧЕМПИОНЫМЕН КЕЗДЕСУ

2016 жылы Рио-де-Жанейрода өткен XXXI олимпиада ойындарының жеңімпазы өзі

түлеп ұшқан білім ордасына ат басын бұрып, алдағы жоспарларымен бөлісті.

Білім ордасының басшысы Жансейіт Түймебаев бірлесе атқаратын жұмыстар жайлы әңгіме өрбітіп, спорт шеберіне шетелде жинаған тәлім-тәжірибесін университет қабырғасында қолдану туралы ұсыныс айтты.

Өз кезегінде жүзу спортының шебері өз атындағы бассейнге арнайы жаттықтырушылар шақырып, болашақ олимпиада жүлдегерлерін дайындауға және Баландин мектебін қалыптастыруға ниетті екенін жеткізді.

Айнұр АҚЫНБАЕВА

Заманауи теннис орталығы ашылды

Соңы. Басы 1-бетте

Қазақстан президенті Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаев үстел теннисімен кәсіби тұрғыда айналысып, оқушы кезінде спорт шеберіне үміткер болғанын мысалға алды. Қазақстанның үстел теннисі федерациясын 13 жыл басқарғанын айта келе, спорттық инфрақұрылымды дамыту президент тапсырмаларының басым бағыттарының бірі екенін еске салды.

Сонымен қатар елімізде дамып келе жатқан спорт түрімен жыл он екі ай айналысуына мүмкіндік беретін жаңа теннис орталығын студенттер үшін зор мүмкіндік алаңы деп бағалап, мұнда жаттығатын жастардың әлемдік деңгейдегі спортшыларға айналарына сенім білдірді.

«Жан досым» теннис клубының президенті осыдан 30 жыл бұрын теннисті бастаған кездегі саябақтарда ойнаған естеліктерімен бөлісті. Кейін ҚазҰУ қалашығына жаттығуға ауысып, уақыт өте келе заманға сай теннис орталығын салу идеясы туындаған. Ол игі істі қолдаған университет басшылығы мен демеушілерге ризашылығын

жеткізіп, елімізде бұқаралық спорттың өркендеуіне тілек-тестік білдірді.

Орталық аумағында ҚР теннис федерациясының қолдауымен 300 орындық балалар теннис мектебі ашылмақ. Бұл жайлы жиында спорт жанашыры, кәсіпкер Ерлан Сәдуақасұлы хабарлап, әлеуметтік жағдайы төмен отбасылардан шыққан балалар үшін орталықтың қолжетімді болуы қамтамасыз етілетінін жеткізді.

Жаңа нысанда кәсіби және әуесқой тенниспен айналысу үшін барлық жағдай жасалған: жаттығу залы, медициналық қызмет, киім ауыстыратын және жуынатын бөлмелер, дәмхана мен спорт дүкені, ондағы санитарлық талаптардың сақталуы жайы да қарастырылған.

Аталған спорт кешенінің құрылысына жеке инвестордың демеуімен 485 млн теңге қаржы жұмсалды.

Әсем табиғат құшағындағы нысанның кәсіби спортшылардың ғана емес, жастар мен қала тұрғындарының спортпен тұрақты шұғылданатын сүйікті мекеніне айналары даусыз.

Әйгерім ӘЛІМБЕКОВА

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті қабырғасында көрнекті саяси және қоғам қайраткері, Алаш қозғалысының негізін салушылардың бірі Мұхамеджан Тынышбаевтың ұлы – ғалым, Башқұртстан Республикасының ғылымы мен техникасына еңбек сіңірген қайраткері Дәулет Шейх-Әли-Тынышбаевпен кездесу өтті. Мәртебелі мейманды білім ордасының басшысы Жансейіт Түймебаев қарсы алып, 90 жылдық мерейтойымен құттықтады.

ТЕКТИНІҢ ТҰЯҒЫ ҚАРАШАҢЫРАҚТА ҚОНАҚТА БОЛДЫ

Тарихи тұлғаның ұлт алдындағы жанкешті еңбегін айта келе, ректор қазақстан шыққан тұңғыш теміржол қатынастарының инженері Мұхамеджан Тынышбаевтың есімі ел тарихында алтын әріптермен жазылғанын атап өтті.

Дәулет Шейх-Әли-Тынышбаев әке рухына тағзым ету үшін туған жері Жетісуға жиі ат басын бұратынын жеткізді.

12 мамыр күні бірегей тұлғаның туғанына 142 жыл толды. ЖОО басшысы Мұхамеджан Тынышбаевтың 150 жылдығы елімізде еш талассыз, жоғары деңгейде және кең көлемде аталып өтетініне сенім білдірді.

Әке нұсқауымен анасы жағынан туыс арғы атасының тегін алған Дәулет Мұхамеджанұлы өзінің өмір жолы жайлы айтып, Воронеж облысында айдауда болған ауыр жылдар жайлы естеліктерімен бөлісті. 1931 жылы өмір есігін ашқан қария әкесімен өткен жарқын сәттерді, оған орыс тілін үйретіп, инженер болатынына сенім артқанын сағынышпен еске алды. «Менің анам әкемді аман алып қалу үшін қолындағы барын азық-түлікке ауыстырып отырды. Бұл қиын заман еді. Біз Уфаға жиі барып, кейін анамның туыстарын паналадық. Мен бала кезімнен аэромодельдерді құрастырып,

Башқұртстанда өткен жарыстарда жүлделі орындарға ие болдым. Бұл менің техникалық мамандықты таңдауыма түрткі болды. Осылайша техникалық институтты бітіріп, мұнай саласында жарты ғасырдай жұмыс істедім және техникалық

ғылымдар бойынша докторлық диссертация қорғадым», – деді ол.

Айта кетсек, Дәулет Шейх-Әли-Тынышбаев Қазақстанның көптеген жоғары оқу орындарында дәріс берген. Балалары мен немерелері қазір АҚШ-та жұмыс істейді. Соңғы екі жылда ғалымның өзі де АҚШ-та аялдаған. Ақсақал, негізінен, Уфада (Башқұртстан) тұрады.

Кездесу соңында 90 жасқа толған қарияның иығына шапан жабылып, сый-құрмет көрсетілді.

Әйгерім
ӘУЕЗХАНҚЫЗЫ

ЖАҢА ТАЛАПТАРҒА САЙ БАСҚАРУ ЖҮЙЕСІ ЕНГІЗІЛЕДІ

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде кезекті ректорат отырысы онлайн өтті. Жиында академиялық мәселелер бойынша басқарма мүшесі – проректор Фатима Жақыпова хабарлама жасап, жазғы емтихан сессиясының барысы туралы баяндады.

Жазғы емтихандар оқу орнының 16 факультеті мен Әл-Фараби бизнес-мектебінде 10 мамырда басталды. Фатима Нәдірқызы емтихан қарсаңында онлайн қолжетімділікті қамтамасыз ету, IT-платформаларға жүктемені біркелкі бөлу, «Универ» жүйесіне емтихан тапсырмаларын жүктеу және сараптау жұмыстары өз деңгейінде атқарылғанын жеткізді. «Білім алушылардың емтихан тапсыруға қатысты барлық рәсімдері оңтайландырылды және электрондық форматқа ауыстырылды. Факультет декандары және құрылымдық басқарма басшыларымен кеңесе келе, сессияны ұйымдастыру үдерісін автоматтандыру туралы ортақ шешім қабылданды», – деді проректор. Емтихандарды өткізуді бақылау барысы да орталықтандырылып, нәтижені есептеу жүйесін автоматтандыру көзделіп отыр.

Келесі кезекте сөз алған әлеуметтік даму жөніндегі проректордың м.а. Әлия Мәсәлімова университетте сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жұмыстарының үздіксіз жүр-

гізіліп келе жатқанын айтты. «Бұл білім ордасының кешенді қызметінің бір қыры және қашықтан оқыту кезінде де жіті назарда», – дей келе, Ә.Мәсәлімова «Жемқорлықтан ада университет» жобасы бойынша атқарылған шаралар жайлы жан-жақты ақпарат берді.

Мұндағы мақсат – жемқорлыққа төзгісіз әлеуметтік ортаны қалыптастыру. Ол үшін университет жаңа талаптарға сай басқару жүйесін енгізіп, ашық ақпараттық саясат ұстанады. Оқу жүйесіне сыбайлас жемқорлыққа қарсы технологияларды енгізу де адами факторлардың алдын алмақ.

Оқу орнының Әдеп және сыбайлас жемқорлыққа қарсы әрекет жөніндегі уәкілі ретінде Әлия Рымғазықызы ұжымдағы және студенттер арасындағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы ахуалды жоғары бағалайтынын жеткізді. Ол әлеуметтік сауалнаманың оң нәтижелерімен бөлісе отырып, өз тұжырымын нықтады.

Білім ордасының басшысы Жансейіт Түймебаев жиында маман даярлау сапасын арт-

тыру университет қызметінің негізгі мақсаты екенін баса айтты. Сол себептен сабақ беру сапасын арттыру және білім деңгейінің шынайы бағалануын қамтамасыз ету аса маңызды. Сонымен қатар ректор куратор-эдвайзерлерге қойылатын талаптарға тоқталып, факультет басшыларына бұл жұмысты үнемі бақылауда ұстауды тапсырды. ҚазҰУ-да халықаралық деңгейдегі білікті мамандар жұмыс істеу керектігін айтқан басшы оқытушыларға қарата: «Кәсіби деңгейлеріңізді шыңдап, ғылыми жұмыстарға қосылыңыздар», – деді.

Сондай-ақ ректор шетелдік ғалымдарды тарту, оқу ғимараттарын жөндеу, қажетті техникалық құрал-жабдықтармен қамтамасыз ету барысымен де таныстырып өтті.

Айта кетсек, бүгінгі таңда тарих, журналистика, филология, заң факультеттері, Экономика және бизнес жоғары мектебі оқу ғимараттарында жөндеу жұмыстары жүргізілуде. Университет басшылығының тапсырмасымен жуық арада өзге де оқу корпустарында жөндеу жұмыстары басталмақ.

Әл-Фараби атындағы
ҚазҰУ-дың
Баспасөз қызметі

Одна из главных задач, поставленных перед ВУЗ-ами нашим правительством – привлечь в казахстанские вузы учёных с мировым именем, в частности, выдающихся соотечественников, проживающих за рубежом, с целью поддержания отечественной науки, образования и высоких технологий, стимулирования притока молодёжи в эту сферу. Известно, что большая часть мировых научных мозгов на сегодня сконцентрирована в США и в ведущих странах Европы. В этих странах были созданы все условия по привлечению и возвращению талантливых иностранных постдоков и аспирантов.

В свою очередь КазНУ им. аль-Фараби по примеру лучших зарубежных университетов сегодня занимается созданием условий для научного партнерства. Так, кафедра биофизики, биомедицины и нейронауки КазНУ им. Аль-Фараби установила связь и обсудила возможности дальнейшего сотрудничества с известным в нейробиологии ученым Базбеком Абубакировичем Давлетовым, профессором Шеффилдского университета, почетным ученым-нейробиологом Англии. Кафедра – первая в стране и во всем центрально-азиатском регионе открывает новую специальность «Нейронаука». Это дает возможность развивать данное научное направление совместно с выдающимся и всемирно-известным ученым-нейробиологом, профессором Б.А.Давлетовым. Он является создателем ряда новых уникальных технологий в молекулярной области и нейробиологии. В частности, в области развития новых лекарств-анальгетиков с длительным эффектом с использованием SNAP 25 протеазы к избранным молчащим типам нейронов, снижения боли с использованием ботокса. Доктор биохимии, профессор, заведующий лабораторией молекулярной биологии Кембриджского Центрального института Базбек Давлетов по приглашению ректора КазНУ Жансеита Туймебаева на днях прилетел из Великобритании в Алматы для обсуждения научного сотрудничества, подготовки совместных научных проектов и осуществления научных консультаций магистрантов и PhD докторантов КазНУ имени Аль-Фараби. Перед отъездом в Кембридж Базбек Давлетов дал эксклюзивное интервью для газеты «Қазақ университеті».

Базбек ДАВЛЕТОВ, Почетный ученый-нейробиолог Великобритании, профессор Шеффилдского университета:

С РАДОСТЬЮ ПРИНЯЛ ПРИГЛАШЕНИЕ КАЗНУ

– Базбек Абубакирович, начнем с традиционного вопроса, расскажите о себе: где учились, где довелось поработать, как за границей оказались?

– Родился в городе Бишкеке, в то время Фрунзе назывался. До 7-го класса учился в школе-интернате № 4, а с 8-го класса перешел в СШ № 9, которая тогда считалась одной из лучших школ с физико-математическим уклоном. Участвовал в различных олимпиадах и занимал передовые места по математике, по физике. В итоге меня пригласили в физико-математическую школу при Новосибирском Государственном университете, которая в то время обучала одаренных детей азиатского региона СССР. Там я закончил 10-й класс. Мечтал поступить в МГУ им. Ломоносова, где учился мой отец. У меня уже тогда была конкретная цель – изучать работу мозга. Твердо решил поступить на биологический факультет. В 1980 году приехал в Бишкек, хотел документы сдать на биофак МГУ, но тогда направление давали строго по распределению, мне предложили биохимию, которая меня меньше интересовала. Оказалась биохимия наука новая, инновационная, меня затянула. По окончании МГУ вернулся в Бишкек, где два года проработал в кардиологии М.Миррахимова в биохимической лаборатории, которая сейчас разрослась до размеров института. 1987 г. вернулся в Москву, на стажировку, а затем, чтобы продолжить свои исследования, поступил в аспирантуру. В это время близился развал Союза, открылась дорога на Запад. Моими работами заинтересовался авторитетный в своей сфере американский профессор в Далласе, штат Техас. Этот человек является крупнейшей величиной в области молекулярных исследований мозга. Он

пригласил меня к себе, в Даллас, где через три года я защитил кандидатскую и за тем докторскую диссертации. Спустя год после защиты меня пригласили в Имперский колледж в Лондоне. Отучившись там еще два года, я подал заявление в Кембриджский Центральный Институт, он называется Медицинский Совет Великобритании по молекулярной биологии с тем, чтобы поступить на должность заведующего лабораторией. Учитывая мои исследования, проведенные до этого, публикации в крупнейших научных изданиях и т.д., меня сразу же взяли, хотя на место претендовало 120 человек. И с тех пор я работаю в этом институте. После нескольких лет испытательного срока мне предоставили пожизненный пост заведующего лабораторией. В этом я увидел больше возможности в перспективе для развития в профессиональной и научной деятельности.

– Вы в течение 15 лет были руководителем программы лаборатории по молекулярной биологии в Кэмбридже. Расскажите об этом учебном заведении, которому 800 лет.

– Да, Кембриджский университет один из старейших в мире. Конечно же, в первую очередь, это престиж. Концентрация образованных людей в Кембридже высока, и это обогащает. Институт, в котором я работал называется Медицинским Советом Молекулярной биологии. Здесь самая сильная лаборатория в мире. В стенах нашего института трудились 12 нобелевских лауреатов – именно здесь были открыты ДНК, антитела, протеины. Эти открытия были совершены лишь благодаря тому, что ученым была предоставлена полная свобода. Англичане в институте составляют примерно пятую часть. Большинство нобелевских лауреатов

Профессор Шеффилдского университета (США), почетный ученый-нейробиолог Кембриджского университета (Англия) Базбек Абубакирович Давлетов родился в 1963 году в городе Фрунзе (Бишкек).

В 1980 г. поступил в биохимический факультет МГУ им. Ломоносова, по окончании два года проработал в кардиологии М.Миррахимова в биохимической лаборатории в городе Бишкек. 1987 г. вернулся в Москву, на стажировку, а затем, чтобы продолжить свои исследования, поступил в аспирантуру. В это время близился развал Союза, открылась дорога на Запад. Его работами заинтересовался авторитетный в своей сфере американский профессор в Далласе, штат Техас. В Далласе защитил кандидатскую и докторскую диссертации. Спустя год после защиты приглашен в Имперский колледж в Лондоне. Отучившись там еще два года, в 2004 году переводится в Кембриджский Центральный Институт, который называется Медицинский Совет Великобритании по молекулярной биологии. После нескольких лет испытательного срока ему предоставили пожизненный пост заведующего лабораторией.

также не были англичанами. Из СНГ я единственный, кто заведовал лабораторией. Главной лабораторией является наша – молекулярной биологии. В ней 5 департаментов нейробиологии, в которой 10 групп. У ученых очень привилегированное положение, поскольку институт набирает самых лучших ученых мира. Большинство же ученых работают по контракту, в жестких условиях. Наша работа – фундаментальные исследования. У меня, например, нет регламентированного рабочего дня, есть полная свобода в исследованиях.

– Какие научные открытия сделала лаборатория под Вашим началом?

– Под моим руководством нами было определено, что молекулы SP-BOT and Derm-BOT способны подавить активность болевых нейронов у мышей с хронической болью. Проводились исследования translation-inhibitingenzymes (Tie-s) /тормозных энзимов для лечения онкологии, результаты которых будут использованы для дизайна

новой мультифункциональной терапии, включающей антитела, их фрагменты, энзимы и малые интерферирующие РНК. Нам с коллегами удалось разделить молекулы ботокса на два отдельных строительных блока, чтобы сделать их более безопасными. Затем эти блоки были сведены вместе. Разработанный в Кембридже новый метод обеспечивает очищенные молекулы ботокса, которые позволяют использовать косметическое средство для широких клинических нужд, не опасаясь за его побочный токсический эффект.

– Что из себя представляет препарат ботокс?

– В свое время я занимался исследованием токсинов, выделяемых из яда каракурта. Он использовался для изучения нервной передачи. Через много лет моя работа вновь имеет отношение к этой теме, но это уже ботокс, или нейротоксин Clostridium botulinum. Многим он известен, как минералогический токсин, вызывающий расслабление нервов. Ботокс больше известен как косметоло-

гическое средство для устранения морщин. В медицине Ботокс начали применять лет 20 назад. Его сначала использовали в лечении косоглазия, начали вкалывать в область глаз – разгладились морщины на лбу, теперь стали использовать в косметических целях. Начали вкалывать в лоб – исчезла мигрень. Наш усовершенствованный ботокс может быть использован для снятия спазмов, например при болезни Паркинсона, при церебральном параличе, различных неврологических заболеваниях. Мы запатентовали ботокс с измененным строением молекул, который можно использовать для решения такой актуальной в современной медицине проблемы, как лечение хронической боли. При чем сила полного обезболивающего укола хватает на 5 месяцев. В западном обществе 12 процентов населения страдают от радикулита, мигрени, им приходится употреблять морфин или опиаты. Мы предложили препараты более безопасные, на долгое время избавляющие от боли с меньшим ущербом для организма. Следует заметить, что новые разработки стали возможными благодаря неограниченному финансированию исследований.

– Будучи еще студентом у вас была конкретная цель – изучать работу мозга...

– Моя лаборатория изучает молекулярную работу мозга. Есть молекулы, в которых информация передается от одной клетки к другой. И мы изучаем каким образом происходит эта передача. Когда полностью будут определены вот эти молекулярные основы передачи, тогда можно будет сделать так, чтобы сам компьютер тоже мог думать, чтобы он мог самостоятельно ориентироваться и принимать решения. Всего же в мозге человека около 10 000 видов молекул. Есть лаборатории, которые занимаются другими молекулами. В будущем, объединив эти знания, мы сможем понять, как в целом оперирует мозг. Больше всего денег вкладывается в то, чтобы человек как можно дольше прожил в здравом уме. В первую очередь это исследование старческих болезней мозга.

Базбек ДАВЛЕТОВ, Почетный ученый-нейробиолог Великобритании, профессор Шеффилдского университета:

С РАДОСТЬЮ ПРИНЯЛ ПРИГЛАШЕНИЕ КАЗНУ

(Начало на 3-й стр.)

Дело в том, что большая часть пожилых людей — 80% здоровы и только у 20% людей появляются болезни старости. Это означает, что их можно вылечить.

– Над какой проблемой вы сейчас работаете?

– Мне предложили работу в Шеффилдском университете профессором, руководителем отделения биомедицинских наук. Я согласился поехать туда развивать свои новые препараты для хронических болей. Сейчас идет активное сотрудничество с университетом США, с его помощью дорабатываем препараты хронических болей. Сейчас в Америке идет опиоидный кризис. Там сильную боль в основном снимают морфином, в

итоге у них пошла большая наркозависимость. Поэтому они заинтересованы в моих препаратах.

– Базбек Абубакирович, почему Вы выбрали для научного сотрудничества именно КазНУ имени аль-Фараби?

– КазНУ им. Аль-Фараби – ведущий университет в Центральной Азии. Он тесно сотрудничает с ведущими мировыми вузами и трансформируется в исследовательский университет. На мой взгляд, здесь много перспективных, инновационных идей. Именно с такими новшествами я готов работать и сотрудничать в области подготовки специалистов по нейронауке, делиться опытом. У нас обширные планы работы, включающей: совместную подготовку докто-

ров PhD по актуальным направлениям, руководство докторскими диссертациями, содействие в обмене студентами, стажировке магистрантов и докторантов в университетах Шеффилда, Кембриджа, подготовка совместных научных проектов на грантовое финансирование в области нейронауки по следующим возможным темам: использование botulinum molecules для исследования эпилепсии; использование новых блокаторов нервной системы для изучения когнитивных функций в норме и патологии; изучение ФМРТ активности мозга при хронических болях у детей и взрослых и использовании новых средств обезболивания с использованием молекул botulinum; ЭКОГ активность гиппокампа при обучении у крыс при воздействии botulinum mol-

ecules на target-зоны мозга и др. Совместные работы, которые предлагает КазНУ, я думаю, приемлемы.

– И последний вопрос, каковы будут Ваши пожелания нашим молодым ученым, студентам?

– По своему опыту могу сказать, ваша цель – брать то, что дают, там, где есть возможность проявите себя, добивайтесь успеха!

– Спасибо!

**Беседовал
Каиржан ТУРЕЖАНОВ**

РУХАНИ ҚҰНДЫЛЫҚТАР НАСИХАТТАЛДЫ

Философия және саясаттану факультетінде «Айналады нұрландыр» жобасы аясында «Жастар және дін» атты дөңгелек үстел өтті.

Онлайн тәрбиелік іс-шарада жастар және дін тақырыбына қатысты көкейкесті мәселелер сарапқа салынып, көпшіліктің талқысына түсті. Елімізде жастар мен дін мәселесінде қолға алынып жатқан мемлекеттік шаралар мен жүзеге асырылар игі істер кеңінен қозғалып, шешімін күткен келеңсіз көріністер де ашық айтылды.

Қазіргі таңда Қазақстанда ислам діні кеңінен қанат жайып, өсіп-өркендеу үстінде. Көптеген мешіт-мдреселер бой көтеріп, жалпы халықтың, соның ішінде жастардың дінге деген қызығушылығы жыл өткен сайын артып келеді. Мешіттер мен басқа да діни мекемелерге баратын жастардың қатары да қалың. Қоғамдағы діни наным-сенімді берік ұстанатындардың басым бөлігі – жастар. Сол себепті дөңгелек үстелге арқау болған тақырып – жастар мен еліміздегі дін мәселесі. Іс-шара А.Болтабаева бастаған педагогика және білім беру менеджменті кафедра ұстаздарының бастамашыл болуымен өтті. Жиынның ойдағыдай өтуіне педагогика және психология мамандығының 1-курс магистранты А.Қожаеваның да қосқан үлесі зор.

Тәрбиелік іс-шараның мақсаты – Елбасы жолдауына байланысты ислам дінін насихаттау және оның негізгі шарттарын түсіндіру. Жас ұрпақты, студенттерімізді отансүйгіштікке, патриотизмге, мәдениеттілікке, ата-бабаларымыздың наным-сенімін құрметтеуге, адамгершілік пен имандылыққа баулу, әділдікке, адалдыққа, тазалыққа тәрбиелеу. Елімізде тұратын өзге де ұлт өкілдерінің озық салт-дәстүрі мен әдет-ғұрыптарына құрметпен қарай отырып, оларға исламның игілікті рухани құндылықтарын түсіндіру және насихаттау.

Дөңгелек үстелге Шардара аудандық ішкі саясат бөлімінің теолог маманы, дінтанушы Әйкерім Қамбай, Түркістан облысы Діндерді зерттеу

орталығының дінтанушы маманы Бекарыс Нұртіллә, Еуразия ұлттық университетінің 1-курс магистранты Арулан Қуатов, Нұр-Мұбарак Египет ислам мәдениеті университетінің түлегі Қанат Сапарниязов, ҚазҰУ-дың дінтану мамандығының 4-курс студенті Әли Омарқұлдар қатысып, өз ойларын ортаға салды.

Дөңгелек үстел барысында «Дін және жастар: мәселе өзектілігі және шешу жолдары», «Дін және жастар субмәдениеті», «Дін және тәрбие», «Дін және салт-дәстүр» тақырыптары бойынша баяндамалар жасалып, келелі әңгімелер қозғалып, салмақты да салиқалы ой-пікірлер айтылды.

Оқу ордасындағы осындай тәрбиелік, әлеуметтік маңызы мол іс-шаралардың негізгі мақсаты – заманауи білім алуға, білікті маман болуға ұмтылған патриот тұлға қалыптастыру. Сондай-ақ діннің ең асыл құндылықтарын өмірлік қағидаға айналдыру да басты назарда. Қазіргі таңда халықтың, соның ішінде жастардың рухани-танымдық тәрбиесін, діни сауаттылығын арттыру көкейкесті мәселеге айналып отырғаны даусыз. Қоғамның діни өмірінің тенденциясы мен ахуалын барынша жете сезініп, оның мән-маңызын жастарға ұғындырып отыру қажет.

Кез келген мемлекеттің болашағы мен кемелденуі жас ұрпақтың болмысы мен санасына, мәдени дамуына, тәжірибесі мен білім-білігіне сай қалыптасатыны талас тудырмаса керек. Сондықтан жастардың жаңа заманға сай діни білімін көтеріп, дәстүрлі құндылықтарды сақтау және оны ертеңгі күнге шып-шырғасын шығармай жеткізу бүгінгі күннің басты мәселесі екені баса айтылды. Дөңгелек үстел осындай айшықты һәм тағылымдық ой-пікірлермен қорытындыланды.

С.РАМАЗАНОВА,

Педагогика және білім беру менеджменті кафедрасының аға оқытушысы

«Цифрлы Қазақстан» бағдарламасында мамандарға «ақпаратты талдау дағдылары мен креативті ойлаудың дамуына екіпін қойып, цифрлық экономиканың қажеттіліктеріне жауап беруі қажет» деген талап қойылған. Демек, сандық технологиялардың тізгінін ұстаған қызметкер де soft skills аталатын икемді дағдыларының негізгі қасиеттерін бойына сіңіруі тиіс.

Сұранысқа ие мамандардың IT-біліктілігін қалыптастыруда білім беру бағдарламасының маңызы мен жауапкершілігі жоғары. Оның мазмұны еңбек нарығы талап ететін құзыреттіліктерге ие жаңа мамандарды қалыптастыруды көздейді. Оның ішінде аналитикалық және логикалық қабілеттілігі мен көшбасшылық, ұйымдастыру, тәуекелділік, тосын шешім қабылдау секілді икемді дағдылар да бар.

Осындай игі шараларды атқаруда университетіміздің Ақпараттық жүйелер кафедрасында оқытылатын білім беру бағдарламаларын: «Ақпараттық жүйелер», «Өндірістік ақпарат жүйелері», Research and development, «Жасанды интеллектісі бар жоғарғы жүктелген ақпараттық жүйелер», «Программалық жобаларды басқару» (қос дипломдық), «Есептеуіш лингвистика» және «Ақпараттық қауіпсіздік жүйелерін» атап айтуға болады. Олардың мазмұны цифрлық нарық талап ететін қазіргі құзыреттіліктерді қалыптастыруға толықтай бағытталған.

Мысалы, доцент А.Белбаев өңдеген «Жасанды интеллектісі бар жоғарғы жүктелген ақпараттық жүйе» білім беру бағдарламасының ерекшелігі – білім беру үрдісінің үш деңгейін де қамтиды. Бірінші деңгейін игерген түлек түрлі бағдарламалау тілдері мен жасанды интеллект технологияларын меңгереді. Сөйтіп, бағдарламашы-әзірлеуші, жүйелік сәулетші, дерекқор серверінің әкімшісі, IT-сәулетші, бағдарлама әзірлеушілер ко-

СҰРАНЫСҚА – САЙ, БӘСЕКЕГЕ – ҚАБІЛЕТТІ

мандасының менеджері бола алады.

Магистратураға арналған деңгейінде жасанды интеллекті жоғары өнімді кең спектрде үйреніп шығады. Нәтижесінде жоғары технологиялық қосымшаларды әзірлеуші, жасанды интеллекті жоғары технологиялық қосымшаларды өңдеуші, қарқынды деректер ағындарын өңдеуші-бағдарламашы, үлкен деректермен жұмыс істейтін маман ретінде ғылыми зерттеуші не оқытушы да бола алады.

Оқытудың үшінші деңгейі де осы технологиялармен ұқсас модельдер және модельдеу алгоритмдері қолданылатын экология, климатология, әлеуметтік ғылымдар және т.б. пәндік салаларда жұмыс істеуге мүмкіндік береді. Сол сияқты профессор У.Түкеев өңдеген «Есептеу лингвистикасы» білім беру бағдарламасы да магистрлерді цифрлық нарық талабына сай кәсіби тұлға ретінде даярлауда. Сондай-ақ есептеу лингвистикасы саласындағы теориялар мен технологияларды меңгеріп, аударма технологиясының түрлі сипатымен жұмыс істеуге және аударма жады, машиналық аударма, деректердің терминологиялық қоры, корпоративтік-жазбаша, ауызша және мультимедиялық ресурстар секілді цифрлы тілдік ресурстарды құруға, әртүрлі тілдер арасында параллель және салыстырма-

лы корпусты дайындауға, қазақ тіліндегі мәтіндерден ақпаратты іздеу және интеллектуалды талдай білу қабілеттерін қалыптастыруға атсалысуда.

Кафедрада біршама пәндер цифрлық ортадағы маңызды білім құралдардың бірі – e-learning технологиясына негізделген жаппай ашық онлайн курстарымен аралас оқытуда. Жақында кафедра доценті Б.Бөрібаевтың авторлығымен «Программалауға кіріспе» пәнінен жаппай ашық онлайн курсы жасалды. Бұл – жалпы барлық программалау тілдеріндегі материалдарды меңгеретін алғашқы курстардың бірі. Қазір ол кез келген оқу орнының студенттері үшін қолжетімді болып отыр.

Түлектер өз қызметіндегі техникалық факторларды біліп қана қоймай әрі бизнес-үрдістерді оңтайлы ұйымдастыратын басқарушылар да болуы керек. Сондықтан қазір IT-менеджер бағдарламасы дайындық үстінде. Университетіміздегі Ақпараттық жүйелер кафедрасы ұсынатын осындай білім беру бағдарламалары еңбек нарығында аса жоғары сұранысқа ие, бәсекеге қабілетті цифрлық мамандық иесі болуға жол ашады. Тіпті ағылшын тілінде де оқу топтары қалыптасқан.

Оқу-әдістемелік құралдар контентінің мазмұнын өңдеуде кафедраның профессор-оқытушылар қауымы да зор үлес қосып, еңбек етуде.

Қ.БАЙШОЛАНОВА,

*э.ғ.д., профессор м.а.,
К.КУБАЕВ,
э.ғ.д., профессор*

Қазақстанның Тұңғыш президенті – Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев Жастар жылының салтанатты ашылу рәсімінде: «Тәуелсіздік рухымен өсіп келе жатқан бүгінгі жас буын – біздің ертеңгі үмітіміз, сенімді тірегіміз», – деген сөзі арқылы жас буынды шабыттандырып, нық сеніммен ұлт болашағын жастардың келешегімен түйістіреді. Осы орайда, мемлекет тарапынан жастарға жан-жақты қолдау көрсетілуде. Елбасының жыл сайынғы дәстүрлі жолдауларында жастарды жетілдіру бойынша іргелі тапсырмалар беріп жүргені белгілі, өйткені жастар қоғамның бір бөлігі ретінде мемлекетте маңызды рөл атқарады. Елбасының жастарға әрдайым көңіл бөліп, олардың білім-ғылымын дамытуды көздейтіні де содан. Елбасы өз сөзінде жастардың барлық санатын қолдауға арналған бағдарламалар әзірлеп, ел ертеңі жас өркендерге жан-жақты ізденуіне мүмкіндік беріп, қоғамдағы белсенділігін арттыруды нықтап тапсырған болатын.

ЖАС ҒАЛЫМДАРДЫҢ ӘЛЕУЕТІ ЖОҒАРЫ

Ғалымдар кеңесі туралы қаулыда» жас ғалым санатына 35 жасқа толмаған ғылыми қызметкерлер, ізденушілер, аспиранттар мен докторанттар ғылыми қызметпен айналысатын ЖОО оқытушылары кіреді.

Тәуелсіздік жылдарында жас ғалымдарға тән сипатты белгілер қалыптасты. Біріншіден, жеке дамуға келетін болсақ, олар: жас ғалымдардың өз білімін қосымша толықтыру, ішкі ресурстарын жұмылдыру, өмірлік стратегиясын құру, жоғары коммуникативтік деңгейін дамыту. Сонымен қатар командада серіктестік қатынаста жұмыс істеу, басқа мәдениет, мамандық, дін иелеріне құрметпен қарау да жас ғалымдарға тән. Екіншіден, жас ғалымдар ана тілін және шет тілдерді білумен, ақпараттық технологияларды қолдану дағдыларымен де ерекшеленеді. Атап айтқанда, жаңа ақпараттық технологияларды қолдау, құжаттармен жұмыс істеу, оларды реттеу және топтастыру, үлгілеу және есептеу құралдарын пайдалана білу – уақыт талабы.

Қазіргі жас маманның бойында «Қазақстан – 2030» стратегиясында аталғандай, патриотизм, білімге, жаңалыққа құштарлық, ашықтық пен бәсекеге төзімділік сияқты қасиеттер де айқын көрінеді. Қазіргі кезде білім, әсіресе сапалы кәсіби білім тек әлеуметтік категория емес, экономикалық категорияға айналды. Қазақстан жас ғалымдары жеке тұлғалық ерекшеліктерімен де, кәсіби деңгейі-

лерімен де, психологиялық, физикалық қасиеттерімен де сипатталады.

Қазақстанда ғылым саласында 21 782 адам қызмет істейді. Олардың ішінде 35 жасқа дейінгі жас ғалымдардың үлесі 34 пайызды құрайды. Доктор PhD-лердің ғылыми жобаға қа-

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗҰУ-ДЫҢ РЕКТОРЫ ЖАНСЕЙІТ ТҮЙМЕБАЕВ ТА ӨЗІНІҢ ҚЫЗМЕТІН ЖАС ҒАЛЫМДАРМЕН КЕЗДЕСУДЕН БАСТАЙ ОТЫРЫП, ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫҚ, АДАМИ КАПИТАЛДЫҢ ҚҰНДЫ ЕКЕНІНЕ КӨҢІЛ АУДАРДЫ. ҚАЗІРГІ ТАҢДА УНИВЕРСИТЕТІМІЗДЕ 300-ДЕН АСА ЖАС ҒАЛЫМ ЕҢБЕК ЕТУДЕ. ОЛАРДЫҢ БАСЫМ КӨПШІЛІГІ ӘЛЕМНІҢ ЖЕТЕКШІ ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫ МЕН ОРТАЛЫҚТАРЫНДА БІЛІМ АЛЫП, ҒЫЛЫМИ ТӘЖІРИБЕДЕН ӨТКЕН. БИЫЛ УНИВЕРСИТЕТТІҢ ЖАС ҒАЛЫМДАРЫ ГРАНТТЫҚ ҚАРЖЫЛАНДЫРУ НЕГІЗІНДЕ 60-ҚА ЖУЫҚ ЖОБАНЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУДА. БҰЛ ЖАС ҒАЛЫМДАРДЫҢ ЖОҒАРЫ ӘЛЕУЕТІН КӨРСЕТЕДІ.

тысуы 2014 жылы 330 болса, қазіргі кезде шамамен 850-ге жетті. Сонымен қатар жас ғалымдарға арналған ғылыми жобалар саны да артуда. Мемлекет тарапынан қаржыланатын жобалар жас ғалымдардың ізденістерін сапалы жүргізуге мүмкіндік береді.

Еліміздің Тұңғыш президенті – Елбасы Н.Назарбаев, ҚР президенті Қ.Тоқаев ғылымның дамуына және ғалымдарды қолдауға тұрақты көңіл бөле отырып, қай елдің де мақсаты жас буынның шығармашылық және ғылыми бастамаларына барлық жағдайды жасау екеніне баса мән беруде. Елімізде жас-

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың ректоры Жансейіт Түймебаев та өзінің қызметін жас ғалымдармен кездесуден бастай отырып, интеллектуалдық, адами капиталдың құнды екеніне көңіл аударды.

Қазіргі таңда университетімізде 300-ден аса жас ғалым еңбек етуде. Олардың басым көпшілігі әлемнің жетекші жоғары оқу орындары мен орталықтарында білім алып, ғылыми тәжірибеден өткен. Биыл университеттің жас ғалымдары гранттық қаржыландыру негізінде 60-қа жуық жобаны жүзеге асыруда. Бұл жас ғалымдардың жоғары әлеуетін көрсетеді.

ТӘУЕЛСІЗДІК ЖЫЛДАРЫНДА ҚАЗАҚСТАНДА ҒЫЛЫМИ ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРДІҢ, СОНЫҢ ІШІНДЕ ЖАС ҒАЛЫМДАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТЫҚ ЖАҒДАЙЫН РЕТТЕЙТІН ЗАҢНАМАЛЫҚ БАЗА ҚАЛЫПТАСТЫ. ОЛАРДЫҢ АРАСЫНДА ҚР «ҒЫЛЫМ ТУРАЛЫ», «МЕМЛЕКЕТТІК ЖАСТАР САЯСАТЫ ТУРАЛЫ», «ҒЫЛЫМИ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМИ-ТЕХНИКАЛЫҚ ҚЫЗМЕТТІҢ НӘТИЖЕЛЕРІН КОММЕРЦИЯЛАУ ТУРАЛЫ» ЗАҢДАР БІЛІМ МЕН ҒЫЛЫМ САЛАСЫН РЕТТЕУДЕ БАСШЫЛЫҚҚА АЛЫНУДА ЖӘНЕ ОТАНДЫҚ ҒЫЛЫМНЫҢ ДАМУЫНА ЖАҢА ҚАРҚЫН БЕРУДЕ. ҒЫЛЫМДЫ БАСҚАРУДЫҢ ЖАҢА ҮЛГІСІ ҚАЛЫПТАСТЫ. ҒЫЛЫМИ ЗЕРТТЕУЛЕРДІ ҚАРЖЫЛАНДЫРУДЫҢ БАЗАЛЫҚ, ГРАНТТЫҚ, БАҒДАРЛАМАЛЫҚ-МАҚСАТТЫ МЕХАНИЗМДЕРІ АЙҚЫНДАЛДЫ.

тардың ғылыми потенциалын дамыту мемлекеттің білім мен ғылымды дамыту саясатының басты бағыты ретінде анықталған. Жас ғалымдарды даярлау

Мен Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ даярлаған төл түлектерінің бірімін. 1981 жылы тарих факультетін қызыл дипломмен аяқтап, Орал қаласындағы педагогикалық университетте алғашқы еңбек жолын бастадым. Біздің студенттік шағымыз ҚазҰУ қалашығы салынып жатқан кезге тура келді. Біздің университет бітіргенімізге биыл 40 жыл толады, яғни 1976-81 жылғы түлектер болдық. Менің еңбек және ғылыми тұрғыда жеткен биіктерім тікелей университетпен байланысты. Аспирантура, докторантура баспалдақтарынан өту ғылыми жеткен тұғырыма өз әсерін тигізді.

1994 жылдан бері Әлеуметтану және әлеуметтік жұмыс кафедрасында қызмет етедімін. Әлеуметтанудың ғылым және мамандық ретінде қалыптасуына атсалысып келемін. Қазақстан әлеуметтанушылары ассоциациясы, Қазақстан әлеуметтік жұмыскерлер ассоциациясының құрылуы тікелей біздің кафедраның бастамасымен жүзеге асты. Кафедра меңгерушісі қызметін де атқардым. Әлеуметтану саласына қатысты 250-ден аса ғылыми еңбегім жарық көрді. Соның ішінде бес монография, 15 оқу құралы, үш сөздік бар. Әсіресе қазақ тілінде жетіспейтін оқу құралдарын дайындауға баса назар аудардым.

Бүгінде екі ғылым кандидатын, төрт ғылым докторын, екі PhD докторын дайындадым. Шәкірттеріміздің өзі бүгінде ғылым докторлары, әлеуметтанудың дамуына зор үлесін қосып отырған ғалымдар. Бүгінде үш PhD докторантқа ғылыми жетекшілік етедімін. Бұның өзі азды-көпті елімізге еткен қызметіміз болар. Әлі де жасайтын, атқаратын жұмыстар реті көп. Осының бәрі Тәуелсіздік саясында болып жатқан үлкен нығмет.

Мәнсия САДЫРОВА,

Әлеуметтану және әлеуметтік жұмыс кафедрасының профессоры, әлеуметтану ғылымының докторы

«Жеті түрлі ілім біл» деген бабаларымыздың өсиеті Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің жаңашыл жас ғалымдары үшін кәсіби ұстаным іспеттес. Ғарыштық технологиялардың тілін игерген мамандарымыз ел экономикасының әлеуетін арттыруға септігін тигізер жаңа жобаларды дүниеге әкелді. Мәселен, оқу ордасындағы Жерді қашықтықтан зондтау (ЖҚЗ) орталығы 2018 жылдан бері геоақпараттық жүйелер (ГАЗ) және ғарыштық суреттер негізінде әртүрлі салаларға арналған геоөнімдер дайындауда.

ҚазҰУ-дың ЖЕРДІ ҚАШЫҚТЫҚТАН ЗОНДТАУ ОРТАЛЫҒЫ

ТИІСТІ ҚҰРЫЛЫМДАР МЕН ӨҢІР БАСШЫЛАРЫНА КӨМЕК КӨРСЕТУГЕ ДАЙЫН

Геоақпараттық өнімдер деп – жерді қашықтықтан зондтау, яғни бақылау деректері негізінде алынған сараптама нәтижелерін айтамыз. Сонымен бірге тағы басқа дереккөздердің картографиялық, статистикалық, метео мәліметтері пайдаланылады. Бұл жүйе ел экономикасының көптеген салаларына едәуір өзгерістер әкелуге таптырмайтын тәсіл. Мысалы, ауыл шаруашылығы, құрылыс, төтенше жағдайлар, экология, қоршаған ортаны қорғау және жүк тасымалы секілді салалар үшін аса тиімді. Әлемдік нарықта бәсекеге қабілетті болуға осындай инновациялық өнімдер тікелей жол ашады.

Университетіміздегі Инжиниринг және жоғары технологиялар кластері бас директорының орынбасары Өміржан Тәукебаевтың айтуынша, аталмыш орталықтың негізгі қызметі – әртүрлі кеңістіктік дәлдіктегі ғарыштық суреттерді алу, өңдеу және тарату. Осы ақпараттарды қолдана отырып түрлі талдау жұмыстарын жасау, мониторинг жүргізу. Сондай-ақ білім алушыларды геоақпараттық қолданбалы бағдарламалар негіздеріне оқыту.

2019 жылы Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ SuperMap компаниясымен серіктестік туралы келісімге қол қойды. Осыған сәйкес, университетке SuperMap GIS бағдарламалық жасақтама-сын Орталық Азия мен Ресейде таратуға, оқытуға және техникалық қолдау көрсету құқығы берілді. SuperMap әлемдегі ең ірі геоақпараттық жүйелер платформаларын өндіретін компания және дүниежүзі бойынша HUAWEI, IBM, Microsoft сияқты 1000-нан астам серіктестері бар.

ҚазҰУ-дың Жерді қашықтықтан зондтау орталығының басты мүмкіндіктері ретінде мынаны айтуға болады:

Орталықта қытайлық ғылым академиясына қарайтын SatSee виртуалды стансасы жұмыс істейді.

Бұл QuickLook режимінде Қытайдың бес жасанды жер серігінен, АҚШ-тың Landsat ғарыштық аппараттың ұшып бара жатқан траекториясын көре отырып, қажетті аумақтың суреттерін алуға мүмкіндік береді. Яғни ғарыш аппараттарының көптігі қазақстандық басқа жүйелермен салыстырғанда мәліметтерді жылдам әрі жиі интервалмен алуға қолайлы жағдай тудырады.

– Бүгінгі таңда Жерді қашықтықтан зондтау орталығы жерді бақылап қана қоймай, университет кафедраларының студенттері мен магистранттарын өндірістік тәжірибеден өткізеді. Биылғы оқу жылында SuperMap компаниясымен біріге отырып, география және табиғатты пайдалану, механика және математика факультеттері кафедраларына

SuperMap iDesktop бағдарламасының 30 лицензиясын орнатты. Сонымен қатар Картография және геоинформатика кафедрасының базасында SuperMap компаниясының инновациялық өнімдері негізінде «Геоақпараттық картография» зертханасы ашылды. Бұл бағдарлама дүниежүзіндегі барлық стандартқа сәйкес және ең басты айырмашылығы – онда заманауи тренд саналатын Big data, жасанды интеллект және 3D GIS секілді платформаның барлығында жұмыс істеуге болады. Назар аударатын тағы бір мәселе – бағдарлама 600-ден астам талдау жасау мүмкіндігіне ие, – деп атап өтті Өміржан Тәукебаев.

САҚТАНҒАНДЫ САҚТАЙДЫ

Өміржан Жалғасбекулының айтуынша, былтыр Сардоба суқоймасы жарылған кезде Жерді қашықтықтан зондтау орталығы Қытай ғылым академиясына қарасты аэроғарыштық зерттеулер институтының мамандарымен бірлесіп зерттеу жүргізді. GF-3 Жердің жасанды серігінің ғарыш-

ҚазҰУ-дың ЖЕРДІ ҚАШЫҚТЫҚТАН ЗОНДТАУ ОРТАЛЫҒЫНЫҢ БАСТЫ МҮМКІНДІКТЕРІ:

- ҚАЖЕТТІ АУМАҚТЫҢ СУРЕТТЕРІН ЖОҒАРЫ САПАДА АЛУҒА МҮМКІНДІК МОЛ;
- ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ЖҮЙЕЛЕРМЕН САЛЫСТЫРҒАНДА МӘЛІМЕТТЕРДІ ЖЫЛДАМ ӘРІ ЖИІ ИНТЕРВАЛМЕН БЕРЕ АЛАДЫ;
- ТИІСТІ ҚҰРЫЛЫМДАР МЕН ОБЪЕКТТЕРДІҢ ҚЫЗМЕТІН ЖЕҢІЛДЕТЕДІ.

ЖЕРДІ ҚАШЫҚТЫҚТАН ЗОНДТАУ ОРТАЛЫҒЫ МЫНА БАҒЫТТАР БОЙЫНША ҒАРЫШТЫҚ МОНИТОРИНГТІК ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕДІ:

- ОРМАН ЖӘНЕ ДАЛА ӨРТІ КЕЗІНДЕ;
- СЕЛ ЖӘНЕ СУ ТАСҚЫНЫ КЕЗІНДЕ;
- МАЛ ЖАЙЫЛЫМДАРЫНА;
- ЕГІСТІК АЛҚАПТАРЫНА;
- ТҰРМЫСТЫҚ ҚАЛДЫҚТАРДЫ КӨМЕТІН НЫСАНДАРҒА;
- ЖАҢА ҚҰРЫЛЫС НЫСАНДАРЫН АНЫҚТАУ;
- ГЕОАҚПАРАТТЫҚ ЖҮЙЕ (ГЕОПОРТАЛ) ЖАСАУ ЖӘНЕ ЕНГІЗУ.

Қазақстан территориясына дейін аққан су 25-30 шақырым қашықтық бойы тек қана ылдилап ағып отырғаны белгілі болды. Мысалы, суқойма маңы теңіз деңгейінен 287 метр биіктікте болса, елімізбен шекаралас ай-

Ертіс өзенінің 240 шақырымына талдау жасаған. Мұнда орта есеппен 138 мыңға жуық халқы бар 65 елді мекен орналасқан. Нәтижесінде мамыр айында судың

жол ашады. Ал автоматтандырылған интеллектуалдық жүйе бір мезетте бірнеше көрсеткішті өлшей алады. Мысалы, судың сапасын, топырақ температурасы мен ылғалдылығын, жауын-шашын мөлшерін әп-сәтте анықтап береді. Ал мамандар ситуациялық орталықтарда отырып-ақ сол мәліметтер негізінде талдау жасайды. Одан бөлек, 360 градустық камералар орнатып, жағдайды толық бақылауда ұстауға мүмкіндік береді, – дейді Өміржан мырза.

ТУРИЗМНІҢ ТІРЕГІ

Жерді қашықтықтан зондтау орталығы туризм саласының дамуына да үлес қоспақ. Мысалы, өткен жылы туризмді дамыту мақсатында университетіміздегі орталық «Turanga Group» ЖШС-мен бірлесіп отырып туристерге арналған карта дайындаған. Картада Іле-Алатау ұлттық паркінде орналасқан Аюсай шатқалындағы үш соқпақ жол мен туристік нысандар көрсетілген. Сонымен бірге жолдың ұзындығы және күрделілігі жайлы ақпараттар да туристерге қолжетімді бола түсті. Болашақта смартфонға арналған қосымша дайындау және геопортал құру жоспарланған. Бұл мәліметтердің барлығы цифрлық форматта болғандықтан, оларды редакциялау өте оңай. Сол себепті инфрақұрылым жақсара түскенде картаны кез келген уақытта жаңа мәліметтермен толықтырып отыруға болады. Орталық мамандары туристік компания өкілдерімен бірге үш соқпақ жолды да жаяу жүріп өткен. Мұны «мәліметтердің сәйкестігіне көз жеткізіп, қателіктерге жол бермеу үшін қажет» деп түсіндірді Өміржан Жалғасбекулы.

БАҚЫЛАУ ЖӘНЕ ЖОСПАРЛАУ

– Жергілікті атқарушы органдарға пайдалы болатын тағы бір тұсымыз бар, – дейді Өміржан мырза. – Мысалы, тұрмыстық қалдықтарды көметін орындарды да ғарыштық суреттер арқылы мониторинг жасау қолжетімді бола түсті. Алматы маңындағы қоқыс төгетін полигон Әйтей ауылының жанында орналасқан. Ондағы қалдықтың көлемі соңғы онжылдықта 2,5 есе өскен екен. Аталмыш әдіс заңсыз қоқыс тасталған жерді және көмілмей қалған қатты қалдықтарды анықтауға жағдай жасайды. Бұл да бір экологиялық проблемалардың алдын алуға бағытталған жоба болар еді.

Қазіргі таңда жаңа технологияға мұқтаж саланың бірі – ауыл шаруашылығы. Мемлекет бұл саланың дамуына қыруар қаржы жұмсауда. Жерді қашықтықтан зондтау болашақта сол жерлерге егістік алқаптарын жоспарлауға, өнімділігін алдын ала бағамдауға жол ашады.

Қорыта айтқанда, геоақпараттық жүйе мен Жерді қашықтықтан зондтау мәліметтерін пайдалану жаһандану дәуірінде елеулі өзгерістер алып келген жүйе. Әлем елдері мұны тиімді пайдаланып, тамаша нәтижелерге қол жеткізіп үлгерді. Мысалы, Малайзия мемлекеті осы технологияның арқасында ақылды қала жасап шығарса, Таиланд Smart-Agriculture, яғни ақылды ауыл шаруашылығын, Қытай төтенше жағдайлардың алдын алу геопорталын қолдану үстінде. Тіпті кейбір елдер логистика саласында геоақпараттық жүйелерді қолдану арқылы жүк тасымалын бақылап отыр. Егер мемлекет тарапынан немесе жергілікті атқарушы билік органдарынан осындай жобаларға тәпсірлес түссе, біздің мамандар баскеге қабілетті жаңа жоба жасап шығаратыны сөзсіз.

Кәмила ДҮЙСЕН

тық суреттері негізінде су алған жерлердің ауданы қысқа мерзімде анықталып, талданды.

– Сол кезде біз Қытай ғылым академиясына қарасты аэроғарыштық зерттеулер институтының мамандарымен бірігіп ғарыштық суреттердің негізінде бөгеттің 234 метр ұзындықтағы жері жарылып кеткенін анықтадық. Жер бедерінің сандық моделі арқылы талдау жасағанымызда Сардоба суқоймасынан

мактардың деңгейі 210-215 метрге дейін төмендей түседі, – дейді ол. Сонымен бірге жерді қашықтықтан зондтау технологиясы арқылы өзендердегі су толу процесін қадағалауға мүмкіндік туды. Бұл жерде ғарыштық суреттерге қоса, температура, қар жамылғысының қалыңдығы, жауын-шашын мөлшері секілді метеорологиялық мәліметтер де пайдаланылады.

2019 жылы орталық өкілдері

тар атқаруда. Қазақстанда 945 мореналық көл бар, оның 47-сі қауіпті. Соның қауіпті деп саналатын 14-і Алматы қаласының маңында орналасқан. Сонымен қатар еліміздегі сел және көшкін жүру қаупі бар аймақтары үнемі мониторинг жүргізуді қажет етеді. Ғарыштық технологияларды пайдалану табиғи және антропогендік факторлардан туындайтын апаттардың алдын алуға және шығын мөлшерін азайтуға

В рамках Соглашения о сотрудничестве между вузами магистранты Казахского национального университета имени Аль-Фараби образовательной программы «Международное право» успешно прошли научную стажировку в онлайн-режиме на международно-правовом факультете Всероссийской академии внешней торговли Министерства экономического развития Российской Федерации (ВАВТ Минэкономразвития России).

НАУЧНАЯ СТАЖИРОВКА МАГИСТРАНТОВ

прохождения стажировки магистранты получили доступ к электронным ресурсам библиотеки российского вуза, учебно-методическим материалам по изучаемым курсам, имели возможность пользоваться научным фондом для сбора дополнительного материала по темам магистерских исследований.

В завершающий день научной стажировки под руководством д.ю.н., доц. кафедры международного права Лифшица И.М. состоялся совместный научный

семинар, посвященный методике научно-исследовательской работы, на котором магистранты выступили с презентациями и обсудили положения магистерских диссертаций. По итогам прохождения стажировки магистранты получили ценный опыт, багаж новых знаний, сертификаты о прохождении стажировки и положительные отзывы научных руководителей.

Обмен педагогическим опытом и знаниями российской и казахстанской школ

международного права между учебными заведениями даст мощный импульс для совершенствования качества подготовки магистрантов, получения новых знаний и открытий в науке. Кафедра международного права Казахского национального университета имени Аль-Фараби выражает благодарность за отличную и плодотворную организацию научной стажировки начальнику международного отдела Всероссийской академии внешней торговли Минэкономразвития РФ Школяр И.Н., заведующему кафедрой международного права д.ю.н., проф. Шумилову В.М., д.ю.н., доц. Лифшицу И.М. и всему профессорско-преподавательскому составу кафедры международного права за подготовку и поддержку магистрантов во время научной стажировки.

Пресс-служба
КазНУ

Кафедра ЮНЕСКО международной журналистики и медиа в обществе организовала V Международную научно-практическую конференцию «Модели обучения международной журналистике в целях устойчивого развития» (МТІҰ).

МОДЕЛИ ОБУЧЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНОЙ ЖУРНАЛИСТИКИ

Мероприятие было организовано совместно с Кластерным бюро ЮНЕСКО в Алматы, UNA1 и Институтом по устойчивому развитию имени Пан Ги Мун. Участники конференции обсуждали журналистское образование в период пандемии, говорили о рисках и возможностях дистанционного обучения, об освещении в СМИ целей устойчивого развития. В дискуссии были вовлечены специалисты из США, России, Турции, Украины, Польши, Казахстана и Кыргызстана. В течение пяти часов участники выступали на пяти языках. Из-за существенной разницы во времени некоторые спикеры подключались к конференции ночью. Несмотря на разницу в часовых поясах и на языковое разнообразие, все понимали друг друга, ведь, как выяснилось, многие используют одни и те же платформы и приложения для обучения будущих журналистов-международников.

Стоит отметить, что в виртуальном конференц-зале встретились не только представители профессорско-преподавательского состава нескольких стран, но и журналисты-практики, которые после пленарного заседания провели несколько невероятно полезных мастер-классов для студентов. В лучших традициях демократических встреч на открытии МТІҰ выступили и сами студенты, рассказав, как в разных вузах мира организуют учебный процесс и проживание с учетом новых санитарных требований.

За круглым столом, возможно, впервые в период пандемии собрались представители практически всех казахстанских медиа-организаций: «Әділ сөз», «Media Net», «Мінбер», «Фонда түрко-язычных журналистов», «Медиа-центра МЗ РК» и Казахстанской коммуникативной ассоциации. По итогам конференции будет выпущен сборник работ участников, в который войдут не только доклады, но и презентации, фотоработы, сценарии роликов и т.п. Сборник непременно заинтересует многих профессионалов медиа-сферы.

На торжественном закрытии мероприятия, оставляя отзывы, почетные гости МТІҰ отметили, что КазНУ им. Аль-Фараби благодаря своим технически и организаторским возможностям способен проводить на своей базе мероприятия мирового уровня.

А.И.СКРИПНИКОВА,
ст.преп. каф. ЮНЕСКО,
МЖ и медиа в обществе, PhD

СМАРТ ТЕХНОЛОГИЯМЕН ҚАРУЛАНУ – БАТЫСТАНУ ЕМЕС

«Өркендеудің негізгі драйверлері – инновациялар мен білім ошақтары – университеттер. Біз ғылымсыз еліміздің дамуын қамтамасыз ете алмаймыз. Білім беру сапасын жақсарту күн тәртібінен ешқашан түспейді», – деп Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың жолдауында атап көрсетілгендей, бүгінгі таңда университеттердің автономды білім беру бағытын айқындауына, ұйымдастыруына көп мән беріліп отыр.

ситеттер қауымдастығын (EUA) құрды. Нидерланд елі 2020 жылға дейінгі даму стратегиясын «Жоғары экономика. Смарт-қоғам» деп атады. Австралия мемлекеті білім саласындағы революция арқылы ең күшті смарт-елге шығу жолында күресіп жатыр. Оңтүстік Корея болса SMART-оқыту = SMART оқытудағы базалық жүйелі шешім мен ұлттық экономикалық бәсекелестікті нығайтудың негізгі әдіс-тәсілін қолдануға көшкен бірден-бір ел. Малайзияда «Смарт-мектептер» (1999-2020) жобасы іске асырылған. Нәтижесінде Малайзия мектептерінің 70 пайызы смарт технологиямен оқып жатыр. Демек, қазір әлемде интеллектуалды смарт «соғысы» жүріп жатыр. Ақылмен және тұрақты даму – бұл интеллектуалды капитал үшін күрес. Әлемде адам капиталы сапасының жоғарылауын қамтамасыз ететін «Ақылды университеттер қауымдастығының» құрылуы заман талабының сұранысы.

Жалпыәлемдік індетке байланысты қашықтан оқыту осы смарт білімді қолдануға жетеледі. Яғни білім беруді кез келген жерде, кез келген уақытта ұйымдастыру мүм-

кіндігі туды. Сындарлы білім берудің негізін қалаған әлемнің ұлы ойшылы әл-Фараби бабамыз «Адамзаттың өркендеп жетілуінің шыңы – ақыл-парасат» деген екен. Әрине, ғұламаның ойы білім берудің мақсаты – тұлғаның адамгершілік және зияткерлік қасиеттерін дамыту және өз міндеттерін жүзеге асыру арқылы адамды бақытқа жетелеу. Олай болса, смарт білім беруде құзыреттілікке және тәжірибеге бағдарланған іс-әрекет жаңа типтегі адам ресурстарын қалыптастыруға мүмкіндік береді. Осыған дейін репродуктивтік тұрғыдан білім беріп келсек, қазіргі жаңа заман ұстанымы конструктивтік білім беруде болып отыр. Ал конструктивтік білім берудің мақсаты – оқытудың болжамды нәтижесіне қол жеткізу. Нәтижеге бағытталатын смарт білім беру – оқытудың тиімділігін арттырып, смарт оқытушының мойнына жаңа міндеттер жүктеді. Бұл ретте қазіргі оқытушы өз мамандығы бойынша жоғары құзыретті болып қана қоймай, ауқымды көлемде басқа да барлық жаңа ақпараттарды игеруі тиіс. Яғни смарт оқыту – интерактивті ортада жүзеге асырылатын әлемдік деңгейдегі қолжетімді контент арқылы білім беру. Демек, SMART оқыту – өзін-өзі басқаратын, жүйелі, икемді, бай ресурстарға негізделген технологиялық оқытудың әдіс-тәсілдерінің жүйесі.

Қазіргі кезде мамандық деген түсінікке де басқаша қарайтын уақыт келді. «Мемлекет – университет – бизнес ынтымақтастығы» атты эко-

номиканың тиімді моделі қолданылғанда ғана сапалы білімге қол жеткізу мүмкін екенін уақыт көрсетіп отыр. Білім беру бағдарламаларының міндеті – әділетті, сапалы қоғам құруға үлес қосу. Сондықтан қазіргідей жаһандану заманында жастардың бәсеке көшінен қалмау үшін ҚазҰУ-да «Әл-Фараби және қазіргі заман», «Смарт филология», «Кәсіпкерлік» атты пәндер оқу үдерісіне енгізіліп, университетіміздің стратегиялық миссиясына, құндылықтарына және стратегиялық мақсатына сәйкес оқытылуда. Сондай-ақ білім алушылар филология факультетінде оқып жүріп-ақ, мажор-минор (double major) бағдарламасында қосымша білім иеленіп, екі мамандық алып шығуына болады. Осыған орай, «Атамекен» ұлттық кәсіпкерлер палатасына жыл сайын мамандықтар тізімі толықтырылып ұсынылуда.

Смарт технологиямен қарулану деген батыстануды, жаһандануды білдірмесе керек. Мәселе – осы технологияны ұлттық санаға орнықтырып, тілдік санаға бейімдеп пайдалануда, жаһандық идеяны ұлттық негізде жарата білуде. Сондықтан университетіміздің ІТ бағытты дамытып, іргелі ғылыми-техникалық, пилоттық жобаларды іске асырып, осы ХХІ ақылды ғасырда әлемдегі және еліміздегі маңдайалды университеттердің қатарынан көріне беретініне сенімдіміз.

А.ТЫМБОЛОВА,
Қазақ тіл білімі
кафедрасының
профессоры, ф.ғ.д.

Мақтауға лайық мұражай

Әдебиет зерттеуші ғалым, қоғам қайраткері Ахмет Байтұрсынұлының «Университет – жоғары мәдениеттің жемісі. Ал жоғары мәдениет – адамзаттың ғылым мен техникаға байланысты жеткен барынша биік табыстарының жиынтығы», – деген сөзі бар. Дәл осы сөздің растығына Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ мұражайына арнайы бас сұққанда көзіміз жетті. Мұражайдағы әр экспонаттың өзіндік шертер сыры бар. Келуші қонақтар осы экспонаттар арқылы білім ордасының тарихымен танысады.

кітапханасындағы кітап қоры 6000-ға жеткен.

1936 жылы биологиялық факультеттің Зоология кафедрасы жанынан зоологиялық мұражай ретінде ашылып, кейін 1949 жылы факультеттің биологиялық мұражайы болып қайта құрылды.

1938 жылы ҚазҰУ-да Ғылыми кеңес құрылып, алғашқы аспиранттарын қабылдады. Мұражайда білім ордасының алғашқы аспиранты Т.Мәсеновтің де фотосуреті шығарылып, сөреге қойылған. Төлеген Мәсенов кейіннен ҚР ҰҒА академигі, Қазақ КСР еңбек сіңірген ғылым қайраткері атанды.

Сөрелердің артында тақырыптық коллаждар бар. Коллаждар сөрелердің мағынасын ашып, толықтыру үшін жасалған. Бұл жерге қойылмай қалған экспонаттардың бір парасын осы коллаждардан көруге болады.

– Жалпы, біздің мұражай Қазақстандағы ЖОО-лар ішіндегі аумағы жағынан да,

ішіндегі қор жағынан да өте жақсы жабдықталған мұражай. Сондықтан да біздің университеттің музейіне баға жетпейді. Мұражайда 2008 жылдан бері жұмыс істеп келемін. Бір байқағаным, осында келген қонақтардың барлығы дерлік таңданыстарын жасырмайды. Себебі құрылымы, экспозицияның көрсетілуі және оның тарихи құндылықтары, өткен ғасырдағы суреттердің сақталуы оларға қатты әсер етеді. Шетелден келген қонақтар «300 жылдық тарихы бар біздің университетте мынадай мұражай жоқ» деп жатады. Ал студенттер аралайтын болса, өздерінің білім алып жатқан университетіне сүйіспеншілікпен қарай отырып, оны мақтан тұтып, болашақта маман болған кезде де университет тарихын бойларына терең сіңіреді, – дейді мұражайдың бас маманы Ардақ Жүмекеқызы.

Алмабек ИБРАЙЫМОВ

Прошел почти год как не стало Жанар Яхияевны Аубакировой – доктор экономической наук, профессор, выдающийся ученый Казахстана. Последовательно пройдя периоды работы от ассистента, старшего преподавателя, доцента кафедры в вузах г. Алматы Жанар Яхияевна становится заведующей кафедрой экономической теории в КазНПУ им. Абая и в КазНУ им. Аль-Фараби. За годы преподавательской деятельности проявился и развился педагогический талант Жанар Яхияевны. Много сил и энергии она отдала подготовке высококвалифицированных кадров и развитию экономической науки в Казахстане.

СВЕТЛАЯ ПАМЯТЬ ДОСТОЙНОМУ УЧЕНОМУ

Глубоко и всесторонне эрудированная, всегда открытая новым перспективам экономической теории, она в силу своего творческого таланта ученого и специалиста находилась на передовых рубежах своей науки. Жанар Яхияевна заслуженно получила звание профессора и одна из первых казахстанских ученых-экономистов поняла значение теоретических исследований в области региональной экономической интеграции, интеграционного сотрудничества в противостоянии современным вызовам в области экономической политики и глобализации.

Сочетая организационную работу с научно-педагогической деятельностью, Ж.Я. Аубакирова активно участвовала в подготовке научных трудов, учебников и учебных пособий, как на русском, так и на казахском языках. Из-под ее пера вышли монографические работы, посвященные проблемам экономической теории и современному образованию. За годы своей деятельности она выпустила целую плеяду докторов и кандидатов экономических наук, докторов PhD и магистрантов. Ею опубликованы более 20 учебников и монографий, сотни статей в стране и за рубежом.

Внутреннее благородство, интеллигентность, доброта и порядочность снискали Жанар Яхияевне глубочайшее уважение и искреннюю любовь со стороны студенчества и профессорско-преподавательского состава университета. Трудовая и общественная деятельность Жанар Яхияевны по заслугам оценена Министерством образования РК, КазНУ им. Аль-Фараби. Профессора Аубакирову Ж.Я. знали и помнят во многих регионах Казахстана, в ближнем и дальнем зарубежье. Все знали и уважали ее как разносторонне талантливого человека, обладавшего душевной теплотой и большим творческим дарованием. Всю свою трудовую деятельность Жанар Яхияевна беззаветно посвятила себя преподаванию и научной деятельности в системе высшего экономического образования. Светлая, незабываемая память достойному ученому, преподавателю, доброму человеку.

Г.А.САДЫХАНОВА,
заведующая кафедрой «Экономика»
КазНУ им. Аль-Фараби

А.Б.АЙТБЕМБЕТОВА
д.э.н., профессор кафедры «Экономика»
КазНУ им. Аль-Фараби

ПОЗДРАВЛЯЕМ!

Ученому и педагогу, профессору КазНУ им. Аль-Фараби Казбекову Бекету Кабдуловичу исполнилось 75 лет.

Профессор Бекет Казбеков с 2006 года работал в разных кафедрах ВШЭиБ КазНУ им. Аль-Фараби, проводит фундаментальные исследования. За время работы в КазНУ им. Аль-Фараби разработал свыше 30 учебно-методических комплексов и силлабусов, 2 издания учебника для вузов. Б.Казбеков деятельный участник реформ на всех этапах осуществления радикальных рыночных социально-экономических преобразований в стране, успешно преломляет теорию устойчивого развития к условиям национальной экономики Казахстана, наряду с классическими активно использует новейшие технологии, методы анализа,

ПОРТРЕТ ЮБИЛЯРА

оценки и принятия решений. Под научным руководством Бекета Кабдуловича разработаны проекты Национальной программы государственной поддержки. Он выиграл конкурс по гос. закупкам в АО «Самрук-Казына» на разработку в 2018-2022 гг. проекта «Механизмы логистического управления устойчивым развитием международной

казахско-китайской нефтегазодобывающей компании «МангыстауМунайГаз».

Б.Казбеков благодаря незаурядным деловым и личным качествам, целеустремленности и потрясающей работоспособности состоялся как крупный ученый, внес значимый вклад в развитие перспективных направлений экономики. Результаты его трудов востребованы не только в Казахстане, но и в ближнем и дальнем зарубежье. Отечественные и зарубежные коллеги высоко ценят его научные труды, которые внесли вклад в Казахстанскую экономику. Б.Казбеков обучаясь в докторантуре МГУ им. М.Ломоносова, одновременно стажировался в Институте Нархоз прогнозирования РАН. На Ученом совете Института востоко-

ведения РАН (г.Москва) успешно защитил докторскую диссертацию на тему: «Интеграция Казахстана в мировую экономику в условиях глобализации и регионализации». С 2005 г. академик МЭАЕ, с 2007 г. академик АЕН, с 2009 г. академик КазНАЕН. С 2013 г. являлся международным экспертом по «Экономическим наукам и менеджменту» Международной Академии Наук и Высшего Образования (Лондон, Великобритания). Постоянный участник Московского Экономического Форума.

Поздравляем Бекета Кабдуловича с 75-летием, желаем здоровья, успехов и удачи в его многогранной деятельности во благо нашей страны.

У.К.ШЕДЕНОВ
д.э.н., профессор,
З.Б.АХМЕТОВА,
к.э.н., ассоциированный профессор,
зав. кафедрой «Бизнес-технологии» ВШЭиБ

ҚҰРЫЛТАЙШЫ:

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ректораты

Бас редактор: Гүлнар ЖҰМАБАЙҚЫЗЫ

Жауапты хатшы-дизайнер: Талғат КІРШІБАЕВ

Тілшілер: Досжан БАЛАБЕКҰЛЫ,
Қайыржан ТӨРЕЖАН, Нұрбек НҰРЖАНҰЛЫ,
Кәмила ДҮЙСЕН, Алмабек ИБРАЙЫМОВ

Фототілші: Марат ЖҮНІСБЕКОВ

Корректор: Күләш ҚАДЫРБАЕВА

МЕКЕНЖАЙЫ:

050040, Алматы қ., Әл-Фараби даңғылы, 71, ректорат, 3-қабат, №302, 304 бөлме.
Байланыс телефоны: 377-33-30, ішкі: 11-94, тікелей: 377-31-48.

Электронды мекенжай:
kaznugazeta@gmail.com

Газет редакцияның компьютер орталығында теріліп, беттелді. «Қазақ университеті» баспаханасында басылды.

Бағасы келісім бойынша.

Таралымы – 1000

• Жарияланған мақаладағы автор пікірі редакцияның көзқарасын білдірмейді.

• Редакцияға түскен қолжазба қайтарылмайды, үш компьютерлік беттен асатын материалдар қабылданбайды.

• «Қазақ университетіне» жарияланған мақала көшіріліп басылса, сілтеме жасалуы міндетті.

• Жарнама мәтініне жарнама беруші жауапты.

ДОСТИЖЕНИЯ КАЗНУ В ГОДЫ НЕЗАВИСИМОСТИ

2021 год для Казахстана характеризуется знаменательной датой – 30-летие со дня обретения независимости. Несмотря на то, что республика Казахстан является молодым независимым государством, за тридцатилетний период в стране произошли значительные крупномасштабные государственные преобразования. Было произведено радикальное преобразование существовавшей системы экономики, сегодня казахстанцы живут в стране с развивающейся рыночной экономикой, способной интегрироваться в мировую экономическую систему. Казахстан стал лидирующим государством среди стран СНГ и Восточной Европы по привлечению иностранных инвестиций. Существенные реформы коснулись и социальной и пенсионной сфер.

Международная политика Казахстана направлена на достижение международных гарантий суверенитета и независимости нашего государства. Для установления дружественных отношений с зарубежными странами была проведена огромная плодотворная работа. Свыше 120 стран официально признали и установили дипломатические отношения с Казахстаном. Казахстан является полноправным и активным членом ООН, а также укрепляет сотрудничество с наиболее влиятельными международными организациями.

Ведущий университет страны КазНУ им. аль-Фараби является ярким примером международного сотрудничества с зарубежными вузами. Так, например, образовательная программа «Математическое и компьютерное моделирование» в КазНУ была реализована при коллаборации с ведущими зарубежными вузами мира (Делавэрский университет, Universiti Kuala Lumpur (UniKL), Делфтский технический университет, Венгерская академия наук, RWTH Aachen University, Кильский университет, Российский университет дружбы народов, Оксфордский университет

**А. ИСАХОВ,
П. ОМАРОВА,**
*преподаватели кафедры
математического и
компьютерного
моделирования*

БАСПАСӨЗ ТАРИХЫНЫҢ ЗЕРГЕРІ

Қайыржан Бекхожин - қазақ баспасөзінің шежіре беттерінен ерекше орын алатын тұлға. Ұлттық төл баспасөзіміздің тарихын оның есімісіз алып қарау мүмкін емес. Профессор Қайыржан Бекхожин қазақ журналистикасының тарихи мұрасын зерттеуші ғалым ретінде ХХ ғасырдың 50-60 жылдарынан бастап ғылыми ортада танылды. Ғалымның сонау отызыншы жылдардағы журналистік мұрасы мен қырқыншы жылдары С.М.Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университетінің журналистика бөлімінің іргетасын қаласқан жылдардағы еңбек жолы, қаламынан туған публицистикалық зерттеулері бүгінгі төл баспасөзіміздің өз алдына ғылым болып қалыптасуына үлкен әсерін тигізді.

Қайыржан Бекхожиннің журналистік шығармашылығы 1929-34 жылдарда жарық көрген Павлодар облысы, Кереку аудандық «Колхоз», 1935-39 жылдар аралығында Семей облыстық «Екпінді» газеттерінен бастау алады. Бұл басылымдар арқылы қаламгердің мақала, хабар, репортаж, корреспонденция, рецензия, фельетон жанрларында жазған публицистикалық шығармашылығы қалыптасты.

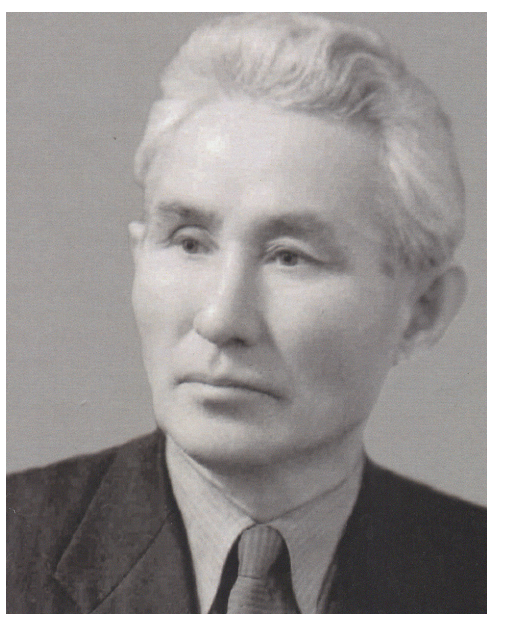
Қ.Бекхожин «Колхоз» газетінде жазған «Қалың малы 600» деген заметкасында әйел теңдігі мәселесін көтеріп, заң орындарының бұған тиісті жазасын беруін талап етеді. «Қазақ тілін Мырқымбайға жүктей салыпты» деген проблемалық мақалада автор жергіліктендірудің бір түрі Еуропалыққа қазақ тілін үйрету болса, оны авсовот тірестің кадр бөлімі Шишковтың ауызша түрде біреуге жүктей салғандығы проблемаға өзек етілген.

Қайыржан Нұрғожаұлы көркем-публицистикалық очерк жанрын қалыптастыруда үлкен рөл атқарды. Автор очеркте диалог әдісімен қарияны сөйлете отырып, ауқатты бола бастаған қарапайым шаруа адамының өмірі арқылы уақыт мінезін, замана бейнесін тайға таңба басқандай әдемі жеткізген. Диалог арқылы мазмұн жасау - автордың көркем-публицистикалық очерк жазудағы басқалармен салыстырғандағы бір ерекшелігі.

Қайыржан Бекхожиннің «Ала көлеңке» проблемалық очеркі ауыл өмірінің тағы бір келеңсіз көріністерін көз алдыңызға келтіреді. Қыстың аяғында ауылдағы мәдениет үйінің есігінің алдына жиналған жұрттың жиналысқа кіру үшін үш сағат бойы сарыла күтіп тұрғанын суреттегенде, оның оқиғаны қоюлатып берудегі тілдік материалды шебер пайдаланғандығын аңғаруға болады.

Журналистің проблемалық очеркінде, әсіресе, «әдеби тілге үстеме мағына беріп, оның көрікке-көрік қосатын, сол арқылы шығарманың мазмұнын құнарландырып, пішінін ажарландыратын көркемдеу құралдарының бірі - теңеулер» ұтымды көрініс тапқан. Очеркте «тілжік кісен», «жалаң бас шам», «көк ала бас бураның көбігіндей төбедегі ақша мұз» деген сияқты сөздер теңеу ретінде тіл мен стильдік құралдарды атқарып тұр.

Өткен жылдар белесін қайта саралаудан өткізген бүгінгі таңда баспасөз зерттеушісі ғалым Қайыржан Бекхожиннің шығармашылық өмір жолы ұлттық журналистика тарихының дамуымен тығыз байланыста дамыды. Ол біріншіден, қазақ баспасөзі тарихының зерттелуін жоғары деңгейге көтерді, екіншіден, қазақ баспасөзінің бір ғасырлық шежіресін жасауға қатысқан ғалым. Үшіншіден, қазақ журналистикасының теориясы мен

тәжірибесін жетілдіруге де өз үлесін қосты. Төртіншіден, есімдері елге танылмай келген журналистерді қатарға қосуда аянбай тер төкті. Оның ғалымдық позициясы осы төрт салада ерекше айқындала түседі.

Мәселен, «Қазақтың советтік баспасөзі», «Қазақ ағартушылары туралы соны деректер», «Қазақ баспасөзі совет өкіметін орнату және нығайту күресінде», «Айқап» журналы және оқу-ағарту мәселелері», «Шытырман шындық» т.б.публицистік зерттеу мақалалары негізінде 1964 жылы «Қазақ баспасөзінің даму жолдары» деген тұңғыш монографиясы жарық көрді.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті журналистика факультетінің Баспасөз және электронды БАҚ кафедрасының ұйымдастыруымен өткізілген бірнеше ғылыми-практикалық конференциялар мен «Бекхожин оқулары» ғалым шығармашылығын ашуға септігін тигізді. Сонымен қатар «Қазақ университеті» баспасынан Қайыржан Бекхожин туралы «Өнегелі өмір» сериясы, «Отандық журналистика тарихынан» атты ғылыми-зерттеу журналының жарыққа шығуы ғалым еңбегін жан-жақты таратып, танытуда айырықша қызмет атқарды.

Қорыта келгенде, профессор Қайыржан Бекхожиннің публицистикалық шығармашылығы мен оның ұлттық баспасөзіміздің елеулі кезеңдерін зерттеуге үлес қосқан жүйелі ғылыми еңбектері ғалымның бүгінгі баспасөз тарихындағы шежірелік тұлғалық бейнесін айқындай түседі.

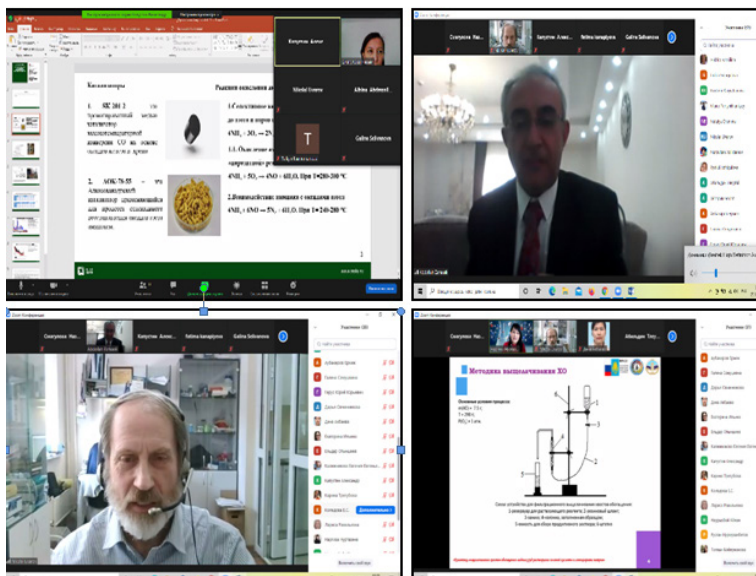
«Ғалымның өзі өлсе де, хаты өлмейді» демекші, оның жарық сәулелі бейнесі мен шығармашылық қызметі шәкірттерінің жүрегінде мәңгілік ізін қалдыра бермек.

Ғалия МАЙКОТОВА,
*Баспасөз және электронды
БАҚ кафедрасының доценті, ф.ғ.к.*

В рамках VII Фарабиевских чтений прошла VII Международная научно-практическая конференция «Химические технологии функциональных материалов», организованная Казахским национальным университетом им. аль-Фараби совместно с Новосибирским государственным техническим университетом (Россия).

ХИМИЧЕСКИЕ ТЕХНОЛОГИИ ФУНКЦИОНАЛЬНЫХ МАТЕРИАЛОВ

Данная конференция является ежегодной и проводится попеременно в России и Казахстане. Организатор мероприятия – кафедра физической химии, катализа и нефтехимии (зав.кафедрой д.х.н., проф. Аубакиров Е.А.). Целью конференции стало обсуждение актуальных проблем химических технологий функциональных материалов. В мероприятии приняли участие 395 человек, среди которых 253 иностранных участника и 142 студента, магистрантов, PhD докторантов молодых ученых, которые проводят научные исследования в области синтеза и исследования материалов в КазНУ и научно-исследовательских и образовательных учреждениях России. Всего было заслушано и

представлено на обсуждение 132 доклада, из которых 80 устных и 52 стендовых доклада. Работа конференции проходила по двум секциям:

– научные основы прогнозирования процессов синтеза, модификации и изготовления функциональных материалов, исследование

характеристик новых функциональных материалов, экологические аспекты получения функциональных материалов;

– процессы и аппараты химических технологий, физико-химические исследования каталитических процессов и катализаторов нефтехимии и нефтепереработки.

В выступлениях докладчиков получили отражение современные проблемы синтеза и использования перспективных композиционных и полифункциональных материалов, а также современного гетерогенного и гомогенного катализа. Обсуждения докладов выступающих проходили в дружеской и непринужденной атмосфере. По результатам конференции выпущен сборник

трудов конференции объемом 309 страниц, индексируемый в базе данных РИНЦ. Достигнуто соглашение с редакцией журнала ATEC Web of Conferences, индексируемого в базе данных Web of Science, о публикации статей в специальном выпуске журнала.

Конференция прошла на самом высоком научном уровне. Хотелось бы выразить особую благодарность всем организаторам и пожелать участникам данной конференции дальнейших творческих успехов.

Д.Н. АКБАЕВА,
д.х.н., доцент

Н.Т. СМАГУЛОВА,
к.х.н., доцент

МҮМКІНДІКТЕР МЕКЕНІ

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті халықаралық профессорлар мен студенттерді тартуға, сондай-ақ әртүрлі шет елдермен академиялық байланыстар орнатуға тырысады. Оқу ордасы кез-келген сала бойынша білім мен оқуды жоғары деңгейде ілгерілетуді көздейді. Қара шаңырақтың ұстаздар құрамы әлемдік стандартқа сай болатын нәтижелерді мақсат ете отырып жұмыс атқарады.

Университетте лайықты дәрежеде білім алуға тырысатын студенттерге көптеген мүмкіндіктер жасалған. Қазақстандағы ең үлкен және ең бай кітапханалардың бірі – сөзімізге дәлел. ҚазҰУ – жас ғалымдарына жайлы жатақханалар ұсынатын студенттер қалашығы. Білім ордасы көрнекті және жан-жақты академиялық бағдарламаларды ұсынады. Жыл сайын 2000-нан астам студент шетелдік білім беру мекемелерінде ғылыми және тілдік тәжірибеден өтеді. Соның ішінде философия және саясаттану факультетіне ерекше тоқтала өткім келеді. Факультет тарихында Қазақстандық психология, философия, саясаттану ғылымдарының негізін қалаушылар Т.Т. Тәжібаев, А.Х. Қасымжанов, Т.К. Мустафин есімдері алтын әріппен жазылған. Ұстаздар ұжымы жеткілікті түрде жоғарғы шығармашылық әлеуетімен, жауапкершілігімен, өзінің кәсібіне және университетіне берілгендігімен ерекшеленеді.

Факультет жылдан-жылға толығып, дамып келеді. Бізге, яғни магистранттарға, факультет беретін

мүмкіндіктер қаншама?! Солардың қатарында ел ішінде немесе шет елдерге академиялық ұтқырлық, ғылыми-конференциялар, өндірістік іс-тәжірибелер де бар. Заман талабына сай халықаралық байланыс жақсы жолға қойылған.

Осындай білім ордасында оқу – әрбір түлектің арманы десек қателеспейтін шығармыз. ҚазҰУ әрбір студентке сапалы білім, естен кетпес студенттік өмір, керемет мүмкіндіктер сыйлайды. Осы оқу орнының магистранты ретінде университетіміз толыққанды білім алып, заман талабына сай болу үшін көптеген мүмкіндіктер береді деп айта аламын. Жоғарыда айтылған дүниелерді ескере келе талапкерлер мен болашақ түлектерге дұрыс тандау жасауға кеңес беремін.

М.С. ТҰРЫСБЕКОВА,
педагогика және психология
мамандығының 2-курс магистранты

Ж. БАҚТЫБАЕВ,
п.ғ.к., доцент

Биология және биотехнология факультетінде педагогикалық практика аясында онлайн форматта б.ғ.к. Қарлығаш Мұхатаеваның жетекшілігімен «Бүгінгі студент - ертеңгі маман» тақырыбында ашық онлайн іс-шара өтті. Іс-шараға биотехнология мамандығының 3-курс студенттері қатысты.

БҮГІНГІ СТУДЕНТ - ЕРТЕҢГІ МАМАН

Биотехнология бакалавры қызметінің аумағы жан-жақты және арнаулы. Бакалавр тек биотехнологиялық өндірістің технология ғана емес, сонымен қатар өзінде селекционердің, биологтың, экологтың білімдерін үйлестіреді. Олардың қызмет ету ауқымы кең, мысалы, әр түрлі биотехнологиялық өнімдердің өндіріс сұрақтарын шешу және жаңа биотехнологиялық үрдістерді дамыту, энергияның альтернативтік көздерін алу, тағам өнімдерінің биотехнологиясы, биологиялық белсенді заттар және антибиотиктердің синтезі, қоршаған орта жағдайының биологиялық индикаторларын құру және іздеу, микроорганизмдер, өсімдіктер және жануарлардың селекциялары. Осы ғылымның мамандары генетикалық инженерияның ғылыми әдісін қолдану үшін тірі биологиялық ағзаларды, жүйелерді және олардың процесін қолданады. Қарапайым тілмен айтар болсақ, осы мамандардың еңбегінің арқасында жаңа өнім түрлері, өсімдіктер, дәрумендер, дәрі-дәрмектер түрлері жасалады.

Биотехнологтарға бос жұмыс орны көп бола бермейтін себебі, бұл сфера Қазақстан аумағына алғаш ХХІ ғасырдың басында ене бастады. Әлі де даму үстінде. Биотехнология мамандығын бітірген маман бірден әлеуетті кәсіпорындарда жұмыс жасауы бірталай, алдымен лаборант, технолог болып жұмыс жасап, стаж жиналған соң ғана барып перспектива ашылады. Ағылшын тілі білімі мен компьютерлік бағдарламаларды игеруі де қатты бағаланады.

Диплом алдындағы практика университет түлектерін кәсіптік мамандыққа дайындаудағы болашақ мамандарды өз беттерінше ғылыми-зерттеу және өндіріс жұмыстарына араласуға жіберетін қорытынды

кезең болып табылады. Сондықтан да студенттер қазіргі эпидемиологиялық жағдайға байланысты практикалық сабақтардың онлайн форматта өтуі мен аздығы өзекті мәселе екендігін басып айтты.

Іс-шара барысында «ХХІ ғасыр маманы қандай болу керек?» деген тақырыпта студенттер өз ойларын айтып, пікірталас құрды. Пікірталас кезінде студенттер маманның кәсіптік деңгейі, әріптестерімен қарым-қатынасы, ғылыми-әдістемелік деңгейі қандай болу қажеттігі жайлы ой бөлісті. Сонымен қатар заманауи кәсіби маманның моделін құрастырып, оның бойынан қандай қабілеттердің табылуы тиіс екендігін ашып қарастырды.

Биотехнология алуан түрлі салаларды ұштастыратын мамандық, оны тәмамдаған түлектер үшін жұмысқа орналасу үшін кең мүмкіндіктер ашылады. Осы мамандықты алған ЖОО түлектері кең мамандар.

Қорыта келгенде жеке тұлғаның кәсіби білікті маман ретінде қалыптастыруына олардың жан-жақты дамуы, бәсекеге қабілеттілігі, іздемпіздылығы сияқты қасиеттер үлкен рөл атқарады. Биотехнологтың жұмысын бір-екі сөзбен айтып түсіндіру мүмкін емес. Себебі бұл мамандық медицинаны да, фармацевтиканы да, гендік инженерияны да қамтиды. Әрине, осындай фактілерге байланысты биотехнолог маманның құзыреттілігі жоғары. Кәсіби құзыреттілік, осы салада дамуға деген ұмтылыс әр маманға мансап құруға және өз әлеуетін іске асыруға көмектеседі.

Баршагүл БАЙҚАРА,
биотехнология мамандығының
1-курс докторанты

Жуырда Оңтүстік Қазақстан медициналық академиясы мен Нұрсұлтан Назарбаев қоры жанындағы Ғылыми кеңес «Медицина, биология және фармацевтикалық даму болашағы» атты VII Халықаралық ғылыми конференция өткізді.

ЖАС ЗЕРТТЕУШІЛЕР БАҚ СЫНАДЫ

Конференцияның мақсаты жас зерттеушілер арасында өзара ынтымақтастықты нығайту, қазіргі зерттеушілердің ең өзекті бағыттарын талқылау және Елбасының көрсеткен стратегиялық бағыттарға сәйкес оларды одан әрі дамыту жолдарын белгілеу.

Конференцияға алыс жақын шет елдерден ғалымдар, жас ғалымдар және студенттері қатысты. Шара биология ғылымы және денсаулық сақтау және дәріхананың өзекті мәселелері секциялары аясында өтті. Еліміздің және басқа да мемлекеттердің озық ғылыми жұмыстары заманауи, өнімді және жаңа концепция бойынша қарастырылды.

Жиында диагностика мен емдеудің соңғы инновациялық әдістері ұсынылды. Бұл дәрігердің тәжірибесіне заман-

ауи теориялық білімді енгізуге, биотехнология мен нанотехнологияның жетістіктерін жаңа көзқараспен қарауға бағыттайды.

Аталған коференцияда Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті медицина және денсаулық сақтау факультетінің 2-курс магистранты Динара Демеубаева жеңіске жетіп, бірінші орынның тұғырынан көрінді. Ол өзіне берілген тақырыпты сәтті қорғап, сұрақтарға дұрыс жауап берді. Жеңімпаз жас ғалым Динараны жеңісімен құттықтаймыз.

Гүлнар ҚАПАНОВА,
саясат және денсаулық сақтауды ұйымдастыру кафедрасының меңгерушісі, проф.

Всем тем, кто планирует прохождение обучения по двудипломным программам, хочу сказать, что это действительно требует внимания, времени и сил, однако результат стоит всех вложенных усилий.

Хочу рассказать как я прошел обучение по двудипломной программе магистратуры. На момент поступления на магистратуру я успел набрать опыт в разных сферах. После окончания университета я служил в армии, получил звание старшего лейтенанта. После армии несколько лет работал в сфере финансов, технического обеспечения и вот в 2014 году решил поступить на программу магистратуры КазНУ им. аль-Фараби по специальности «Информатика и вычислительная техника». После успешного завершения первого курса мы прошли стажировку в Техническом университете в г. Берлин, Германия. Именно в тот момент я понял, что хочу расширить спектр своих научных исследований и взаимодействовать с зарубежными учеными в своей сфере. Таким образом, по окончании стажировки я решил найти возможность прохождения двудипломной программы. Сказать честно, я никогда

ДВА ДИПЛОМА ОТ ДВУХ ЛУЧШИХ ВУЗОВ

не планировал и не мечтал что буду жить в таком городе как Санкт Петербург. Это место где Европейские и Российские традиции переплетены, где живет настоящая интеллигенция, что уж говорить о красоте города. Первый семестр в целом мне дался легко, конечно же были и трудности. Требования к подготовке к экзаменам, к научной работе немного отличались от того, что от нас требовали в КазНУ им.аль-Фараби. Было не сложнее, требования были также высоки, но отличался сам подход к работе.

Заключительный этап магистратуры написание и защита диссертации проходил в двух городах. Я заканчивал исследовательскую работу в Казахстане наряду с экзаменами, а для окончания вернулся в Санкт Петербург, так как необходимо было пройти еще несколько предметов в весеннем семестре. Завершение моей магистерской диссертации заняло несколько летних месяцев. В итоге, в начале июля диссертация была готова к защите. Конечно, я очень сильно

переживал и волновался, но в итоге все прошло успешно.

По приезду в Казахстан я сразу же начал работать и параллельно писал диссертацию для защиты в КазНУ им.аль-Фараби. Мне посчастливилось сдать пройденные предметы и защитить диссертацию в конце осеннего семестра. Поэтому обучение по магистратуре у меня заняло не два, а два с половиной года. В итоге у меня на руках оказалось два диплома от двух лучших ВУЗов Казахстана и России. Сейчас я продолжаю свою научную деятельность, преподаю на кафедре «Информационных систем» факультета «Информационных технологий» Казахского Национального университета им.аль-Фараби. Планирую в ближайшее время поступление на докторантуру по этому направлению.

А.В. БАКИБАЕВ,
ст.преп. факультета Информационных технологий КазНУ

ФИЛОЛОГИЧЕСКАЯ НАУКА СОВРЕМЕННОГО КАЗАХСТАНА

Недавно в г. Нур-Султан прошла международная научно-практическая конференция «Филологическая наука в образовательном пространстве современного Казахстана», организованная Казахстанским филиалом Московского государственного университета имени М.В.Ломоносова и Библиотекой Первого Президента Республики Казахстан – Елбасы.

Конференция была посвящена 30-летию Независимости Республики Казахстан и 20-летию Казахстанского филиала МГУ. Тематика конференции вызвала большой интерес у научного круга, в работе конференции приняли участие более 120 ученых лингвистов, литературоведов, преподавателей вузов, представителей научных организаций, сотрудников библиотек, учителей, докторантов и студентов. Работу конференции открыл директор Казахстанского филиала МГУ имени М.В. Ломоносова, доктор экономических наук, заслуженный профессор Сидорович Александр Владимирович. В своей речи он рассказал о деятельности и развитии филиала, поблагодарил соорганизаторов конференции, а также всех участников за активный интерес к конференции.

С приветственной речью выступил проректор по научно-инновационной деятельности КазНУ им. аль-Фараби Рамазанов Тлеккабул Сабитович, который отметил вклад Казахстанского филиала МГУ им. М.В. Ломоносова в образовательное пространство РК. С пленарными докладами выступили доктор филологических наук, профессор Элеонора Дюсеновна Сулейменова и доктор филологических наук, профессор Н.Ж.Шаймерденова, на высоком уровне представившие актуальные направления филологической науки Казахстана.

В работе секционных заседаний активное участие приняли ученые и молодые исследователи КазНУ им. аль-Фараби: д.ф.н., доцент

Мусабекова У.Е., д.ф.н., профессор Касымова Р.Т., к.филол.н., доцент Пшенина Т.Е., к.филол.н., доцент Сарсекеева Н.К., к.филол.н., доцент Базарбаева А.С., старший преподаватель Новикова С.В., а также докторанты Асабаева А.М., Кузнецова И.Н., Сейтказы Э.А., Гао Яньжун, Хамитова М. Н. Доклады участников конференции были посвящены актуальным проблемам филологической науки в современном образовательном процессе Казахстана. Конференция стала важной площадкой по обмену опытом между казахстанскими и российскими учеными-лингвистами флагманских университетов Евразийского образовательного пространства.

Н.Ж. ШАЙМЕРДЕНОВА,
У.Е. МУСАБЕКОВА

МЫҢ ШАҚЫРЫМ ЖОЛ...

Бүгінгі студент - ертеңгі түлек. Түлеп ұшқан түлектерінің қатарынан, білім нәрімен сусындатқан құдығын, ендігі өзінде бар құндылықпен толтырмаққа асыққан, елге елеулі азаматтың шығуы - қасиетті қарашаңырағымызға үлкен абырой.

Әр буынның өзіне тән әуені болады. Заман ағыны қоғамды қалай тез өзгертсе, қоғамның қажеттіліктері де дәл сондай қарқынмен жетіліп отыр. Әр буын өкілі өзімен бірге заманына сай жаңалықтар мен өзгерістер ала келеді. Ал, жалындаған жас буын өкілін ескі тәсілмен басқару мүмкін емес. Жаңа ұрпаққа қол бастау үшін, ақылға қонымды, әділетті, тамырын тереңге жіберетін жаңа басқару түрлерінің жетіліп, парасат-пайымы жоғары басқарушылардың легі ауысып отыруы керек. Сондықтан, бұл орынға Университетіміздің өткен тарихын зерделеп, бүгінгі тыныс-тіршілігін байыптап, ертеңіне шынайы алаңдаушылық танытқан күйде нақты жоспарлармен, біздерге дұрыс бағдар беретін тұлғаның келетіндігіне сенгенбіз.

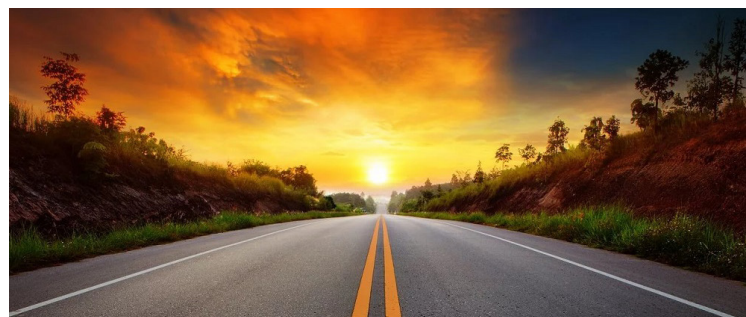
Қасиетті білім ордасында 15 жылға таяу ұстаздық еткен, Жансейіт Қансейітұлы Түймебаевтың басшылықты өз қолына алғаннан бері, онлайн жүйеде болсақ та жасап жатқан

жаңалықтары рухымызды сілкіндіріп, жасап жатқан істерімізге ерекше серпін берді. Және, бұл жаңашылдық, әлемдік білім беру жүйесінде өз биігімізді бағындыруға, үлкен септігін тигізіп, жақында ғана университетіміз, QS рейтингісінде 165-орынды иеленіп, өзінің білім беру жүйесінің озық екендігін тағы бір рет дәлелдеген болатын.

Әрине, бұл - біздің шың емес! Мұндай қарқынмен жұмыс жасау жалғасын тауып отырса, бағындырар белестеріміздің әлі де көп екендігіне сенеміз. Және, ұлтымыз бен заңымызға құрмет көрсетудің үлгісі болып, ұлттық сана-сезімді, ұлттық рухты күшейту жолында жасап жатқан жаңалықтарымен келген Ректорымызды, мақтан етеміз және қашан да қолдауға дайынбыз!

А. ӘЛМАХАНБЕТ,
химия мамандығының 304-ші топ студенті

Б.Б. ТҮСПОВА,
х.ғ.к., доцент

Еліміз Тәуелсіздікке қол жеткізген күннен бастап білім мен ғылым саласына айрықша көңіл бөлуде. Дамыған елдер қатарына ену үшін сапалы білімнің орны айрықша.

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ колледжі жеткіншек ұрпаққа сапалы білім бере отырып, ұлттық тарихи-мәдени және рухани құндылықтарымызды шәкірттердің бойына сіңіртіп, бәсекеге қабілетті, білімді азаматтарды дайындауда мол үлес қосып келеді.

Бүгінгі таңда ҚазҰУ колледжінің қабырғасында 30-дан астам білімді де білікті педагог-мамандар жұмыс істеп келеді. Біздің колледж – оқу-білім беру кешені. Колледжде бір педагогика ғылымының кандидаты, доцент, төрт PhD доктор, 15-тен астам магистр және жоғары санаттағы ұстаздар бар.

Білімі мен біліктілігін ұштастырып, мәдениеттілігімен дараланатын, қызметкерлерінің іскерлігін тани білетін колледжіміздің директоры Р.Нұрқанованың басшылығымен ұжымдағы оқытушылар жоғары деңгейдегі жетістіктерге қол жеткізуде. Р.Нұрқанова әр уақытта колледж оқытушыларының педагогикалық, ғылыми-теориялық және әдістемелік біліктіліктерін жетілдіруге үнемі қолдау көрсетіп, қолайлы жағдай жасап отырады.

Колледж ұстаздарының жетекшілігімен студенттер біліктілігін арттыру, ғылыми жұмыстар жүргізуге дағдыларын қалыптастыру мақсатында республикалық және халықаралық деңгейдегі ғылыми, ғылыми-практикалық конференцияларға, семинарларға қатысады.

Оқу орнында болашақ маман тәрбиесіне ғұмырын сарпыған, халқының игілігі үшін жанын сала қызмет атқарған азаматтар аз емес. Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ колледжі 2011 жылдан ЖОО

дейінгі білім беру факультетінің құрамына енгеннен бастап ұзақ жылдар бойы жемісті еңбек етіп келе жатқан ұстаздарымыздың біліктілігі мен еңбектегі жетістіктері бағаланып, жоғары марапаттар иеленген. Мәселен, А.Әсебаева – ҚР «Білім беру ісінің үздігі», «Білім беруді дамытуға қосқан үлесі үшін» медальдарымен, Қазақстан Ұлттық ЮНЕСКО клубтары федерациясының және «Қажырлы еңбегі үшін» марапаттарын иеленді. Ч.Мадиярова – ҚР «Білім беру ісінің үздігі», ҚР БҒМ «Құрмет грамотасы», Қазақстан Ұлттық ЮНЕСКО клубтары федерациясының марапатымен қатар, мектеп оқулықтарына сарапшы болды. С.Габдушева – ҚР «Білім беру ісінің үздігі», Алматы қаласы білім басқармасының «Құрмет грамотасы», «Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ – 75 жыл» құрмет белгісімен марапатталған. Сол сияқты білім жолында қажырлы еңбектері үшін М.Аппакова, М.Ахметова, Г.Пиримжанова, М.Шайхынова, Р.Жазықбаева, Р.Алимова, Ш.Мусалаева, Д.Ерғали,

Б.Рысбекова, М.Харасова сынды жоғары санаттағы білімді ұстаздарды да атап өткіміз келеді. Қай кезде болсын кез келген бастама ұстаздан басталады. «Ұстаз болу – жүректің батырлығы», – дейді дана халқымыз. Ел билігін ұстаған басшыдан қарапайым жұмысшыға дейін бас иетін ұстаздар қауымына қандай марапат, мақтау айтылса да жарасары анық. Осы орайда, «Ұстаздық еткен жалықпас, Үйретуден балаға», – деген ұлы Абайдың ұлағатты сөзі еріксіз ойға оралады. Заманауи қоғамда зиялы азаматтар тәрбиелеп келе жатқан рухы мықты, өз білімін келешек ұрпаққа бар күш-жігерімен жұмсай білген ұстаздарымыздың бірі – Майра Кенебаева.

Майра Аханбайқызы оқу-ағарту жүйесінде үзіліссіз 35 жыл қызмет атқарып келеді. Соның ішінде 15 жылдан артық уақытын Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ колледжіне арнаған. Қазіргі таңда жоғары деңгейлі санаттағы ағылшын тілі пәнінің оқытушысы. Майра апайымыз педагогикалық шеберлігімен,

терең дүниетанымымен және білім-ғылымға сіңірген еңбегі үшін ҚР «Білім беру ісінің үздігі», ҚР БҒМ «Құрмет грамотасы», «Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ – 75 жыл» құрмет белгісі сынды сансыз марапаттарға ие болды. Білікті де білімді ұстаздан білім алған колледж түлектері тек Қазақстанның жоғары оқу орындарында ғана емес, сондай-ақ ТМД елдерінде, алыс шетелдерде де білімдерін жалғастырып жатыр.

Біздің түлектеріміз еліміздің әртүрлі қызмет ету салаларында табысты еңбек етуде. Бұл біз үшін үлкен мақтаныш әрі жетістік.

Еліміз Тәуелсіздіктің бесігінде тербелгелі – 30 жыл. Колледж ұжымы ұлтжанды ұрпақ тәрбиелеуде еліміздің «Мәңгілік ел», «Рухани жаңғыру» бағдарламаларында көрсетілген мәселелерден де шет қалмауда. Еліміздің білім-ғылымының дамуына зор үлес қосып келе жатқан Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің колледжі кәсіптік және техникалық білім беретін оқу орындарының алдыңғы қатарында. Білім мен тәрбие беруде шәкірттерінің жүрегінен жол табып білетін ұлағатты ұстаздарымыз бен саналы, салиқалы түлектер мемлекетіміздің қарқынды дамуына үлес қосары анық.

Әлия БІРАХМАНОВА,
ҚазҰУ колледжі оқу бөлімінің меңгерушісі

Әділет ЕҒЕУБАЕВ,
ҚазҰУ колледжінің оқу-тәрбие жұмысы жөніндегі орынбасары

ТӘУЕЛСІЗДІК ФИЛОСОФИЯСЫ

Мемлекет басышысының «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» атты мақаласы ел тәуелсіздігінің тұғыры тұрарында баяндай келе, әрбір онжылдықтағы атқарылған игілікті істерді тиянақтап, болашақта да жалғасын табуы тиіс мәселелер ауқымын ұсынып, озық елдің үлгісінің бағдарларын атап көрсетті.

Тарихи санадағы отаншылдықтың келбетінің қазіргі заманмен сабақтастығы сақталып отыруы да табиғи заңдылық екендігіне тоқталды. Бүгінгі таңда еліміздің әлеуметтік институттары мен мекемелері өз салалары мен атқарар қызметтері бойынша тәуелсіздіктің айғағын айшықтап қана қоймай, оны баянды студентің өзіндік бағдарларын ұсынып келеді. Осы бағытта еліміздегі оқу орындары да үгіт-насихаттық жұмыстарды тынбай атқарып келеді.

Бұл тұрғыда «Кіші Фараби» академиясының ұйымдастыруымен ҚР Тәуелсіздігінің 30-жылдығына арналған zoom платформасында «Тәуелсіздік философиясы: қырлары мен сырлары» атты республикалық конференция өтті. Аталған конференцияда елімізге танымал ғалымдар: филос.ғ.д., І. Жансүгіров атындағы Жетісу

университетінің профессоры – Аманжол Қасабек, филос.ғ.д., М.Оспанов атындағы БҚМУ профессоры – Алтай Тайжанов, филос.ғ.д., профессор, Қазақстан Республикасы Мемлекеттік сыйлығының иегері – Мұрат Сәбит, филос.ғ.д., М. Тынышбаев атындағы ҚазҰУ профессоры – Серік Мырзалы, филос.ғ.д., әл-Фараби атындағы ҚазҰУ профессоры – Тұрсын Ғабитов, филос.ғ.д., ҚР БҒМ ҒК Философия және саясаттану институтының бас ғылыми қызметкері – Серік Нұрмұратов, саясаттану докторы (PhD), Тұран университеті халықаралық қатынастар және аймақтану кафедрасының меңгерушісі – Жеңісбек Төлен және философия кафедрасының ұстаздар қауымы қатысып, ел тәуелсіздігін философиялық тұрғыдан негіздеп беруге атсалысты. Іс шараға кафедраның профессорлық-оқытушылық құрамы және университет студенттерімен қатар өзге оқу орындарынан қонақтар қатысты.

«Кіші Фараби» академиясының жетекшісі – филос.ғ.к., доцент Л.Ә. Асқар қатысушыларды һәм барша Қазақстандықтарды еліміздің тәуелсіздігінің мерейлі 30-жылдығымен құттықтап, конференцияның ашылу рәсіміне байланысты сөзді – ф.ғ.к., кафедра меңгерушісі Құранбек Әсет Абайұлына берді. Ол өз сөзінде философия қауымының, соның ішінде конференцияға қатысушы ғалымдардың ұлттық философияға қосқан үлесін атап өтіп, қонақтар мен қатысушыларға ризашылығын білдіре отырып, сәттілік тіледі.

Келесі сөз кезегі ел тәуелсіздігінің бастапқы жылдарында факультет деканы қызметін атқарған қазақ философиясының негізін қалаушылардың бірегейі – филос.ғ.д., профессор Аманжол Қасабек мырзаға берілді. Ол кезегінде қазақ философиясы негіздеу үдерісінде отыз жыл ішінде атқарылған және әлі де алда арқарылуға тиіс жұмыстар туралы, оның бағыттары мен мәселелері жөнінде айта келіп, осы уақытқа дейінгі жұмыстың барлығы қазақ философиясының тек кіріспесі ғана екенін атап көрсетті. Келесі сөз алған филос.ғ.д., профессор А.Т. Тайжанов. «Ел тәуелсіздігіне философиялық көзқарас баяндамасында тәуелсіздік және оның философиясы, білім жүйесі, конституция мен жер мәселелері, тәуелсіздікті жаһандану кезеңінде қауіптен сақтап қалу мүмкіндіктері туралы сөз қозғанды. Қазіргі таңда тәрбиенің осы жаһанданудан үлкен зардап шегіп жатқанын, сол себепті этномәдени білім мен тәрбиенің аса қажеттігі туралы ойын ортаға салды. Конференция барысында профессор Г.Ж. Нұрышева «Қазақ философиясы» интернет қауымдастығы және оның сайты ашылғандығы туралы хабарлап, осы қауымдастыққа құрметті мүше ретінде қонақтарымыз – А. Қасабек, М. Сәбит, А. Тайжанов, Т.Ғабитов т.б. шақырды. Профессор, ҚР мемлекеттік сыйлығының лауреаты Мұрат Сәбитұлы «Өскеген ұрпақ тәрбиесі тәуелсіздік кепілі» тақырыбы бойынша ой қозғап, тәрбиенің басы – қазақтың

өз тілінен, дәстүрлі қазақ мәдениетінен, билер мен жыраулардан бастау алатынын, оны қайта жаңғырту керектігін, компаративистикалық зерттеуді қажет ететінін айтты. «Тәуелсіз Қазақстанның білімі мен ғылымына философиялық пайым» баяндамасында филос.ғ.д., профессор Серік Мырзалы, «Тәуелсіздіктің мәдени-өркениеттік өлшемдері» баяндамасымен Тұрсын Ғабитов, «Тәуелсіз елдің рухани құндылықтары» баяндамасымен Серік Нұрмұратов, «Тәуелсіздік – мемлекет дамуының кепілі» баяндамасымен Жеңісбек Төлен, «Тәуелсіздік және рухани жаңғыру» баяндамасымен Әсет Құранбек мырзалар ойларын ортаға салды. Баяндамалар барысында студенттер тарапынан қойылған әр қилы сұрақтарға нақтылы жауаптар беріліп, қызу талқылаудан соң, конференция модераторы қатысушыларға алғысын айтып конференция жұмысын аяқтады.

Л.Ә. АСҚАР,
ҚазҰУ-дың философия кафедрасы, «Кіші Фараби» академиясының жетекшісі, ф.ғ.к., доцент

Д.П. ПЕРНЕБЕКОВА,
ҚазҰУ-дың философия кафедрасы, «Кіші Фараби» академиясының қосалқы жетекшісі

«SANALY URPAQ» ЖОБАСЫНЫҢ МАҢЫЗЫ

Күні бүгінде жемқорлық секілді әлеуметтік құбылыс трансұлттық деңгейге көшті және бір ғана елге емес, әлемдік қауымдастыққа қауіп төндіріп отыр. Мұның бір көрінісі Біріккен Ұлттар Ұйымының жемқорлыққа қарсы Конвенциясы, Жемқорлық үшін қылмыстық жауаптылық туралы Конвенцияларының қабылдауы болып табылады.

Еліміз үшін сыбайлас жемқорлық саяси, экономикалық өсіп-өнуімізге кедергі болып, ұлттық қауіпсіздікке төнетін қауіп-қатерге айналды. Бұл мәселе 2012 жылдың 6 қаңтарында қабылданған Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздігі туралы Заңының 6-бабында баяндалған.

Мемлекет тарапынан жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жасау үшін және оған төтеп беру үшін құқықтық актілер қабылданып, халықаралық конвенциялар бекітілді, сыбайлас жемқорлыққа қарсы стратегия қабылданды. Сонымен қатар, жемқорлыққа қарсы түрлі қоғамдық қозғалыстар құрылды, жемқорлық құбылысын зерттеуге бағытталған орталықтар мен институттар ашылды.

Тиісті бағытта жасалып жатқан жұмыстың мысалы болып 2018 жылдың 19 сәуірінде Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ негізінде «Sanal Urpaq» Жобалы Кеңсесінің ашылуы, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы технологиялар» Ғылыми-зерттеу институтының құрылуы және осы университетте қызмет атқарып келе жатқан «Азаматтық бақылау» Қоғамдық қабылдау жобасы болып табылады. Қазіргі кезде «Sanaly urpaq» Жобалы Кеңсесінің бастамашылығымен Алматы қаласының білім беру мекемелерінде білім беру саласында сапаны арттыру және сыбайлас жемқорлыққа қарсы технологияларды жетілдіру проблемаларына арналған көптеген түрлі іс-шаралар жүргізіліп жатыр. Бұл іс-шараларда академиялық саясат мәселелері, бюджет қаражатын жұмсау, мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыру, оқу процесін жетілдіру, сыбайлас жемқорлыққа қарсы технологиялардың тиімділігі және тағы басқа мәселелер кеңінен талқылануда. Оған дәлел, Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дің заң факультеті мемлекет және құқық теориясы мен тарихы, конституциялық және әкімшілік құқығы кафедрасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы ғылыми ізденістер жүргізуінен, жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жасау мақсатында түрлі халықаралық, республикалық ғылыми-тәжірибелік конференциялар, семинарлар, дөңгелек үстелдер өткізуінен және тағы басқа іс-шаралар ұйымдастыруынан көруге болады.

Ернұр ОНДАШҰЛЫ,
Мемлекет және құқық теориясы мен тарихы, конституциялық және әкімшілік құқығы кафедрасының аға оқытушысы, заң ғылымдарының магистрі